

Latvijas Tautas padomes treschās sesijas pirmā sesde.

13. jūlijā 1919. g.

Sēdī atklāja Latvijas Tautas Padomes Prezidents J. Tšakste plkst. 4,35 min. pēc pusdeņas. Pēdēdālā wizeprezidenti M. Skujenečs un G. Semgals, sekretars G. Bitte un sekretara beedri G. Skubikis un S. Kambala.

Klašt bija Tautas Padomes lozekli: No Semneeku Saweenibas: 1) A. Aitwe. 2) D. Nonahzs. 3) G. Frejwalds. 4) A. Schers. 5) R. Wanags. 6) W. Gulbe. 7) J. Wahrsbergs. 8) P. Geezenečs. 9) A. Sarinsch. 10) J. Duzens. 11) P. Sanleskalns. 12) P. Murits. 13) P. Kewečs. 14) W. Paulus. 15) A. Brechis. 16) T. Ilmanis. 17) A. Kweečis. 18) R. Frejwalds. 19) M. Witols.

No Soziodemokratu Partijas: 1) Menders, Frizis. 2) Zelms, Zulins. 3) Dehkens, Karlis. 4) Kalninsch, Mikelis. 5) Kufuls. 6) Muninsch, Ernest. 7) Bluhms, Teodors. 8) Dr. P. Kalninsch. 9) P. Lejinsch. 10) B. Zwanows. 11) Mps Peters. 12) Lahzis. 13) Wezkalns, Andrejs. 14) Kalninsch, Bruno. 15) Holz-mans, Wilis. 16) Klara Kalnia. 17) Balzers. 18) Benze, Karlis.

No Rewoluzionaro Sozialistu Partijas: 1) Karlis Schenberg. 2) Karlis Albertinsch. 3) Edwards Traubergs.

No Latgaleescheem: 1) Grihans, Jahnis. 2) Laisans, Antons. 3) Seil, Walerija. 4) Lotshemels, Jahnis. 5) Obsteins, Fridrichs. 6) Trafuns, Jezubs. 7) Wiltme, Antons. 8) Sadwinkis, Peters. 9) Salzewitsch, Julijans. 10) Janow-kajs, Witolds. Substituts: Kwehlbergs, Karlis.

No Latweeschu Demokratiskās Partijas, no Rigas: 1) Bergsons, Jahnis. 2) Golds, Dawids. 3) Bruschs, Mikus. 4) Rankis, Augusts. 5) Kahrklišch, Jahnis. Substituts: Sommers, Frizis.

No Radikaldemokratiskās Partijas: 1) G. Bihpinsch. 2) G. Semgals. 3) R. Benufs. 4) J. Santewizs. 5) J. Bebris.

No Nazionaldemokratiskās Partijas; 1) Karlis Blodnečs. 2) Jah-nis Bankaws. 3) Karlis Skalbe. 4) Ernsts Blanks.

No Republikanu Partijas: 1) Waldmans. 2) Wiktors Lasdinsch.

No Reatkaribas Partijas: Jahnis Gikerts.

No Wahzu Progrešwās: (fortschrittliche) Partijas: 1) Wilhelms Schreiners. 2) Oskars Groszbergs. 3) barons Rosenberg. 4) Peters Kluge. 5) Oskars Schönhoff.

No Wahzu Demokratiskās Partijas: 1) Dr. Schiemans, Pauls. 2) Kellers Karlis.

No Wahzu Nazionalliberalās Partijas: Heinrichs fon Brümmer.

No Kreewu Nazionaldemokratiskās Saweenibas: 1) Botshagows, Aleksandrs. 2) Sirotins Aleksandrs. 3) Pawlows, Teodors. 4) Makedonskijs, Aleksandrs.

No ebreju „Bunda“: 1) Simfons Sacharewitšs. 2) Jfaks Bers.

No Apweenotās Ebreju Sozialistiskās Partijas: Filips Lazkijs.

No Ebreju Nazionalās Partijas: 1) Münzs, Pawils. 2) Tronis, Schanno. 3) Dubins, Morduch.

Kā weesi bija ceraduschees: angļu mišijas preekščstahwi, generalis Bertš, pulkweidis Tallents, majors Kinans, misters Ellis, frantschu mišijas preekščstahwis, kolonels Diparkē, amerikānu mišijas preekščstahwi, kopweidis Dolijs, misters Grihns un Igaunijas waldbibas preekščstahwis, kapitans Jürgensons.

Prezidents J. Tšakste: Atklahjot scho Tautas Padomes sesiju, es ušlū-koju par wajadšigu ašrahdit uš to, ka pehbejos mehnešos Tautas Padomei naw

bijis eespehjamis felmigi un rofigi strahdat: winas darbu trauzeja wifseem sinamee peh-
beja laika notikumi un bija pawifam pahtraufts darbs, kurfch praftija wifas energi-
jas, wifa fpehka peelifchamu un bija steidsams, jo mums bij jaustura walfts isbuhwe
nn wifas dshiwes atjaunofchana. Wet neluhfojotees uf to, ka wajadfigais darbs naw
warejis buht til rofigs, ka to tauta gaidija, Tautas Padome ir atradufe arween
wairat tautas peekrifchamu. Arweenu wairat auga ta pahrleeziba tantâ, ka Tautas
Padome ir Latwijas patstahwibas un tautas brihwibas idejas neseja un ka wadita
pagaidam no Tautas Padomes, tauta eet preki fposchai nahkotnei. Tautas Padomei
ir jafagatawo Satwersmes Sapulze, kuzai Tautas Padome nodos fawas pilnwaras.
Ufshoju par peenahkumu fche atfihmet, ka Tautas Padomei dewufchi ftipru pabalstu
mufhu droschee kareiwji, bes kuru pabalsta mehš nebuhtu warejufchi atjaunot walfts
darbu. Wiai naw taupitufchi fawas afinis uf eschinas galwu leekot, fargajot fatwu
tehwu femi. (Applaufi.) Tad mau te japeemin muhfu kaimini — igauni, ar kureem
mehš ufuram ne titai brandfigas kaiminu atteezibas, bet kuri ir mums parahbiju-
fchees ka ufstizgi droschi fabeedrotee. (Applaufi) Wet it ihpafcht fchini brihdi mums
ir jansfwer tas, ka, ja mehš tagad redsam muhfu ministru kabinetu atfwabnatu no
neweikla stahwofka, ja Tautas Padomei ir eespehja fche strahdat un ja mehš teekam
apghadati ar pahritiku, fara materialu un wifadu zitu pabalstu, tad pateiziba par to
no wifas tautas peenahkas Sabeedroto Weelwalstu Waldibam — Anglijai, Franzijai
un Seemekamerfai, kuru preekfchtahwji atrodas fchai fahle. (Applaufi.) Pahrejot uf
fchis fehdes deenas kahrtibu, es luhdsu Tautas Padomes sekretaru finot, waj fehde
ir wajadfigs kworums.

E. Bitte: Schis deenas Tautas Padomes fehde eeradufchees fchahdu partiju
preekfchtahwji: Sozialdemokrati 20, Sozialrevolutionari — 3, Semneeku Sameeni-
bas — 20, Latgaleefchi — 12, Latweefchu demokrati — 7, Radikaldemokrati — 6,
Nazionaldemokrati — 4, Republikani — 2, Neatkaribas partijas — 1, Wahzu pro-
gresiwâs partijas — 5, Wahzu demokrati — 2, Wahzu nazionaliberaki — 1, Kreewu
nazionaldemokratifkâs pilfonu faweenibas — 4, Ebreju „Bunds“ — 2, Ebreju fa-
weenoto sozialiftu — 1 un Ebreju Nazionalâs Padomes — 3. Pawifam eeradufchees
93 Tautas Padomes Lozekli no 102.

No jauna eestahjufchâs fchahdas partijas: Wahzu demokrati, Wahzu nazional-
iberaki, Kreewu nazionaldemokratifkâ pilfonu faweeniba, Ebreju Nazionalâ Padome.

Presidentis J. Eschafste: Leeku Tautas Padomei preekfcha peenemt tâs
frakzijas, kuras lihds fchim wehl nebij peenemtâs Tautas Padomes fastahwâ. Tos,
tas pret preekfchlikumu, luhdsu peezeltees. (Neweens nepeezeleas.) Preti naw, tâ tad
peenemts . . . Waj kahds no minetâm frakzijam wehletos dot kahdus pafkaidro-
jumus?

Botfchagowis (Kreewu Nazionaldemokratifkâs Pilfonu Sameenibas beedrs)
nolasa fetofchu deklaraziju:

„Kreewu un ebreju tautibas apfweiz Latwijas Tautas Padomi, kura peh;
puzgada ilgas peespeektas besdarbības tagad atkol stahjas pee peenahkumu ifpildifcha-
nas, to tai ufleek Latwijas tautas. Wehfturê wehl nebijufchâ fara fefas fewifchki
fmagi gulâs uf muhfu apgabalu, kur norifinajâs naidigo tautu zihnas un kuresch peh;
tam kluwis par lauku, kur ifdarit zeetfirdigus un nepahrdomatus ekperimentus.

Afinaini fchaustâs, ifpoftitâs tautas peh; ruhgteem pahrdifhwojumeem nahza
pee pahrleezibas, ka janodibina semê jauna eefahrta, kuzâ nebuhtu eespehjama weenas
eedfihwotaju dalas diktatura pahre otru, kura fawufahrt dalifchanas un waldifchanas
noluhkâ (divide et impera) faturinaja fchêlſchanos ftarp nazijam, religijam un fchê-
ram un automatifki noweda pee kareem un revoluzijam, kas lika uf fpehli tautu ziw-
lifaziju, wifu labklahjibu un pat fifiko ekfiftenzi. Inftiaktwi tautas mekle fawu
glahbtu walfts demokratifkâ eefahrta, kura, buhdama taifniga, nolihdftina laufchu nazi-
onalâs un fchêiru preteschkibas, un nepeelafch patwaribas pret zilweku.

Ar fewifchku preeku mehš, Latwijas nazionala mafakuma preekfchtahwji, atfih-
mejam, ka jaunâ Latwijas Tautas Padome jau fawâ dſimſchanas deenâ nahza klajâ
ar demokratifku prinzipu karogu. Demokratifkâ eefahrta, kura pamatojas uf wifu
Latwijas tautu proporzionalu preekfchtahwneezibu walfts un fabeedrifkâs eestahdes, to
Padome bes fchaubifchanas un nowirifchanas wifadâ finâ ifwedis dſihwê wifa Latwijâ,
dod pilnigu galwojumu, ka ari ifſchkirot jautajumu par ſkolu, walodu, tautas kaim-

neezību un darbīnēku fastahwu, Latwijās eedšihwotajūs nesadalis pirmās un otrās kategorijas p'šonās, atteezībā uš wiru tantību, tizību un walodu, bet ka wišām majakuma tantībām buhs nodroschinata nazonalas un kulturelas pašnoteikščanās eespehjamība, un ka wišām Latwijū apdšihwoschām tantam laus ar weenlihdšigām teešibām un peenahkumeem srahdat pee kultureš, labklahjibas un laimes nodibinaščanās darba mums wišeem weenlihdš dabrgā tehwišā.

Buhdami pahleezināti, ka Padome teešcham iswedis dšihwē demokratisks prinzipus, luhdsam fanemt muhsu firsnigato šweizeenu un muhsu nowehlejumuš darbotees ar wislabatām sekmem Latwijū apdšihwojušcho tautu labā."

Wahju Demokratiskās Partijas Dr. B. Schimans (runā wahziški): Es apšweizu Tautas Padomi šawas partijas wahrdā un peešlejos kreemu preekšstahwoju deklarazijas rezoluzijas dakai.

Wahju Nazonalliberalās Partijas — G. A. Brümmerš (runā wahziški): Tautas Padomi winās jaunajā sešijā apšweikdamš, ari es peešlejos kreemu preekšstahwoju deklarazijai.

Prezidents J. Tšhakste: Waj no jaunajām grupām wairš neweens nepeeteizas pee wahrda? (Nemeenš nepeeteizas.) Tad mehš pahrejām uš deenas šahrtibas preekšmetu. Es luhgtu sekretara kungu nolasiť ministru kabineta prezidenta kunga eesuhitto atfaziščanās rakstu.

G. Bitte (lasa):

Tautas Padomes preekšsehdetaja kungam! Peeleefot klah eeshleetu ministra Dr. M. Waltera, apšardšibas ministra J. Sališcha, šatikšmes un darba ministra T. Hermanowška, tirdšneezibas un ruhpneezibas ministra Sp. Paegles, finansu ministra K. Purina un šemkopibas ministra J. Goldmana kunga eesneegumuš deht wiņu atšwabinaschanas no ministru amateem, ar šcho pagodinos pašnot Jums, ka manā wadibā ešofchais kabinets ir nolizis šawas piluwaras. Luhdsu Juhš darit no šawas pušes wišu, lai Tautas Padome jo driht išraudšitu personu jauna kabineta fastahdiščanai. Bihdi tam laikam es un lihdsšchinejee kabineta lozekli išpildis šawus peenahkumuš,

Ministru prezidents Umanis.

Deepajā, 30. junijā 1919. g.

Prezidents J. Tšhakste: ministru presidentam Umanim wahrds.

Ministru prezidents Umanis: De nupat nolasiťais rakšts peenemts Deepajā no Tautas Padomes prezidēja un tur bijušcheem T. B. lozekleem, jo šahrti ar wiņu domam, eewehrojot to, ka šchis lehmums stahw zeešchā šakarā ar šabedroto wehleschanoš.

Prezidents J. Tšhakste: Tā tad šopolze ir noklausijusēs eesneegto demišiju un lihdsšchinejā ministru prezidenta kunga paškaidrojumu, kadehť pirmā šahrtā buhu: jausstahda kandidati uš ministru prezidenta amatu.

Ab. Klišwe (no weetas): Buhdšu wahrdu.

Prezidents J. Tšhakste: Wahrds Klišwez šgm.

Ab. Klišwe (no Semneeku Šaweenibas) leet preekšchā pahelraukt šehdi uš 5 minutem preekšch šrakziņu apšpreeščanās.

Preekšchlikumu peeneur.

Prezidents J. Tšhakste (pehž pahtraukuma): Tautas Padomei jāahjas pee ministru prezidenta wehleschanas. Es ušaižinu uštahdit kandidatus.

D. Nonahzs: Latweešchu Semneeku Šaweeniba uštahda lihdsšchinejā ministru prezidenta Umana kandidaturu.

Prezidents J. Tšhakste: Waj wehť kahdi kandidati teet šustahditi? (Neteet uštahditi.) Tā tad pahreešim uš balšofchānu. Es luhgtu tos, kas pabalsta Umana kunga kandidaturu, peezeltees. (Peezelas.) Želu preekšchā preekšchlikumu nobalšot kas ir pret šcho kandidaturu. Tos kas pret Umana kunga kandidaturu, luhdsu peezeltees. (Nemeenš nepeezelas.) Tos ušaižinu peezeltees, kas no balšofchanas atturas. (22 atturas.) Tā tad Umana kungs ušluhšojamš kā eewehlets par ministru kabineta prezidentu. (Merimstofchi applausi.)

Ministru prezidents K. Umanis: Augsti godatais Tautas Padomes preekšsehdetaja kungs, augsti godatee Tautas Padomes lozekli! Es no širds pateizos par to uštizību un šanemu šcho uštizibas parahdišchānu kā tahdu, kura uoder par peerahdi-

jūmu, ka līdššchineja politika, kura tika vehrsta us wiszzeiškato kopdarbibu ar Sabeedroteem, ir atraduse peekrišchanu. (Applausi.) Apstahli, kuros es us Juhfu aizinajuma pamata atkal no jauna grību stahtees fawâ ne weeglâ ušdewumâ, ir fawâ sinâ masleet gaischaki, nekâ tee bija pagahjuschâ gada nowembra mehnesi. Daschas geuhribas ir nowehrstas, bet tai pašchâ laikâ apšinos, ka loti geuhri un dands darba stahw Baldibai preekščâ. Zeru, ka Tautas Padome neleegsees pabalstīt fawu ezelto Baldibū, neskopodamâs ar padomeem un ašrahbijumeem, kuri tai buhs loti wajadīgi. Šchâi apšinâ es atrodu droščibu un zeru, ka ari us preekšču man nepeetruhks špehka fawu ušdewumu weikt. Es zeru atrast walihguš. kuri warēs kopīgi strahdat par labu muhsu tehwičaj, par labu muhsu mihlajai Datwijai. (Wehtraiņi applausi.)

Prezidents J. Tščakste: Behz muhsu konstituzijas mehš ušizamees ministru prezidenta kungam fastahdit kabinetu. Luhdsu ministru prezidentu pašnot, waj nu tuhliit, waj behz sinama laika kabineta fastahwu.

Ministru prezidents A. Umanis: Tâ ka masâ azumirli tas naw eespehjamš, tad es wehletos, ka tittu preekščâ likts pahrtraukums us 20 minutem.

Prezidents J. Tščakste: Waj Tautas Padome ir ar meeru peenemt pahrtraukumu us 20 minutem, kâ tika peeprašts? Waj kahhs ir preti? Naw! Tâ tad pahrtraukums us 20 minutem peenemts.

Prezidents J. Tščakste (pehz pahrtraukuma): Tautas Padomes sehde turpinas. No ministru kabineta prezidenta kunga eenahjis rakšis, kuru nolakšis sekretara kgs.

G. Bitte (uolasa rakstu):

Augsti godatam Tautas Padomes preekščehdetaja kungam!

Gewehrojot Tautas Padomes ušdewumu fastahdit jaunu ministru kabinetu, pagodinos šnot Jums, godats preekščehdetaja kungs, ka man ir līdewees šcho ušdewumu išpilbit.

Jaunâ, no manis fastahditâ kabineta fastahws ir sekofšs: 1) ministru prezidents, semkopibas un apgahdibas ministrs A. Umanis. (Applausi) 2) eeschleetu ministrs Dr. M. Walters. (Applausi.) 3) ahelektu ministrs G. Meijerowizs. (Applausi.) 4) Apšardšibas ministrs generalis Simonšons. (Applausi.) 5) Skolu ministrs Dr. A. Kasparkons. (Applausi.) 6) Satikjums un darba ministrs L. Hermanowstis (Applausi.) 7) Tirdšneezibas un ruhšneezibas ministrs J. Seebergs. (Applausi.) Teeslektu ministrs šw. adw. G. Magnus. 9) Jmanšu ministrs Dr. A. Erhardtš. Walsis kontroleers šw. adw. B. Mūnzš.

Rīgâ, 13. juliajā 1919. g.

Ministru prezidents: Umanis.

Prezidents J. Tščakste: Roklausijees ministru kabineta fastahwu, es jautaju ministru kabineta prezidenta kungam, waj wišč wehletos dot kahduš paškaidrojumuš.

Ministru prezidents A. Umanis: Es pašinoju, ka riht notiks ministru kabineta sehde un pehz tam buhs eespehjamš Tautas Padomes nahkofschâ sehde zelt preekščâ Tautas Padomei ihšu pahškatu par to, kahda paredseta jaunâ ministru kabineta darbiba.

A. Aihwe: Es leeku preekščâ nolikt nahkofcho Tautas Padomes sehdi us otrdeenu.

Prezidents J. Tščakste: Tautas Padomes presidijš jau runajis par to, ka nahkofschâ Tautas Padomes sehde notiks šchinis pašchâs telpâs otrdeen pulkšten 11 no rihta. Tâ tad flehdju šcho Tautas Padomes sehdi.

Latvijas Tautas Padomes treschās sesijas otrā sesde,

15. juliā 1919. g.

Sesdi atklāja Tautas Padomes prezidents J. Tšhastke pulksten 12, 10 min. deenā; peedalas wizepresidenti G. Semgals un M. Skujenečs un sekretari E. Witte, E. Skubikis un S. Kambala.

Prezidents J. Tšhastke: Tautas Padomes sesdi pasludinu par atklastu un luhdsu sekretara kungu snot kworumu.

Sekretars E. Witte: Šchis deenas Tautas Padomes sesdē ir eeraduschees no Sozialdemokratiskās Strahdneeku Partijas — 20, Rewoluzionaro Sozialistu — 3, Semneeku Saweenibas — 20, Latgaleeschu — 13, Latvijas Demokratiskās Partijas — 7, Radikaldemokratiskās Partijas — 6, Nazionaldemokratiskās Partijas — 4, Republikanu Partijas — 2, Neatkaribas Partijas — 1, Wahzu Progrewiwās Partijas — 5, Wahzu Demokratiskās Partijas — 2, Wahzu Nazionalliberalās Partijas — 1, Kreewu Nazionaldemokratiskās Saweenibas — 4, Ebreju „Bunda“ — 2, Apweenotas Ebreju Sozialistiskās Partijas — 1, un Ebreju Nazionālās Padomes — 3. Pawisam ir eeraduschees 95 Tautas Padomes lozekli no 102.

Prezidents J. Tšhastke: Šchis deenas sesdei peenemta schahda deenas lahrtiba:

1) Komisiju wehleschana. 2) Gesueegto likumprojektu apspreeschana. 3) Ministru presidenta deklaracija.

Daschas no komisijam, kuras jau pehrn ruden eewehletas, wairs naw pilnā fastahwā un newar darbotees, kadehl ir jaewehl no jauna.

Satweršmes komisijas fastahwā no 20 lozekkeem luhdsu proponet kandidatus.

R. Dehkenš: Sozialdemokratu frakcija par kandidateem ufstahda: W. Holzmani, Fr. Mendert, M. Skujeneeku un F. Lazti.

R. Schenbergš — no Rewoluzionareem Sozialisteeem: E. Traubergš.

J. Sahlits — no Radikaldemokrateem: N. Benušš.

J. Bergfons — no Latweeschu Demokratiskās Partijas: M. Bruschs.

J. Bankaws — no Nazionaldemokrateem: Purinšh.

W. Seil — no Latgaleescheem: R. Kwehlbergš un A. Turkopuls.

A. Klihwe — no Semneeku Saweenibas: Kweešš, R. Frejwalds un R. Pauluks.

J. Gikerts — Latvijas Neatkaribas Partijas: Dr. Buttuls.

S. Trons — no Ebrejeem: R. Fšhmanš.

A. Botšhagowš — Kreeweem: A. Makebonfšis un A. Botšhagowš.

Prezidents J. Tšhastke — ir ufstahditi tik 18 kandidati, wehl ir diwas weetas wakantas.

H. fon Brümmerš — no Wahzu Naz.-Liberalās Partijas: H. fon Brümmerš.

W. Schreinerš — no Wahzu Progrewiwās Partijas: W. Schreinerš.

Dr. Schimanš — no Wahzu Demokratiskās Partijas: Dr. Schimanš.

Prezidents J. Tšhastke — ir ufstahditi 21 kandidats, mums wairaf naw weetu, kā tikai 20.

Waj wahzu partijas šawā starpā neweenosees tikai us 2 kandidateem. Es luhgtu Schimana kungu wesi šarunas ar zitām frakcijam.

A. Botšhagowš — no kreewu frakcijas nahšš tikai weens kandidats A. Makebonfšis.

Prezidents J. Tšhastke — ir ufstahditi: (nolasa kandidatu wahrbus). Es luhgtu toš, kas peekriht šchis komisijas fastahwam peezelteeš. (Kreišā spahrnā trofšnis)

Fr. Menders — (no weetās). Mehš balsojam par wišu šho kandidatu fastahwu, isæmot Brümmeru.

Presidentis J. Tšakste: Es luhgtu apšestees.

Kas ir pret komisiju šahdā fastahwā? Naw. Kas atturas? Naw. Tā tad komisija šahdā fastahwā peenemta.

Otra komisija buhš kara klaušibas, fastahwošča no 8 lozekļem. Es luhgtu proponēt kandidatus.

A. Dehkens — no Sozialdemokrateem: Br. Kalniņš un J. Zelms.

J. Bergsons — no Demokrateem: Fr. Sommers.

W. Bankaws — no Nacionaldemokrateem: J. Bankaws.

W. Seil — no Latgaleešhem: S. Kambala.

A. Kihwe — no Semneeku Saweenibas: A. Schers.

H. fon Brümmerš — no Wahzu Nacionalliberaleem: H. fon Brümmerš.

W. Schreiners — no Wahzu Progresiwās Partijas: P. Kluge.

Presidentis J. Tšakste — Proponeti ir — (uolasa kandidatus).

Es lūgšu uš balsošanū. Luhgtu tos Tautas Padomes lozekļus, kas peekriht šhim fastahwam wišā wišumā, peežtees. (Peeželas.)

Fr. Menders (no weetās). — Mehš atkal balsojam par wišem, isæmot Brümmeru.

Presidentis J. Tšakste: Tagad es luhgtu tos, kas ir preti, peežtees. Naw. Kas atturas? Naw. Tā tad šahdā fastahwā peenemts.

Nahkošā komisija buhtu finansu un budšeta komisija, fastahwošča no 20 lozekļem. Es luhgtu minēt kandidatus.

A. Dehkens — no Sozialdemokrateem: Benze, Jagars, W. Bumberš un J. Behrs.

A. Šenbergs — no Rewoluzionareem Sozialisteem: A. Albertiņš.

A. Benus — no Radikaldemokrateem: J. Sahlits.

J. Bergsons — no Latwijas Demokratisās Partijas: D. Golts.

J. Bankaws — no Nacionaldemokratisās Partijas: Burtiņš.

W. Seil — no Latgaleešhem: E. Valodis un J. Grišāns.

D. Konahzs — no Semneeku Saweentbas: A. Kihwe, W. Wihtols un J. Wahrsbergs.

J. Gikerts — no Latwijas Neatkaribas Partijas: J. Gikerts.

D. Waldmans — no Republikareem: D. Waldmans.

A. Botšagows — no Kreeweem: T. Pawlows.

S. Trons — no Ebrejeem: M. Dubins.

W. Schreiners — no Wahzu Progresiwās Partijas: D. Šönhoffš.

H. fon Brümmerš — no Wahzu Nacionalliberālās Partijas: H. Brümmerš.

P. Schimans — no Wahzu Demokratisās Partijas: P. Schimans.

Fr. Menders — (no weetās). Trešho reiš uštahda Neebras kabineta ministri fon Brümmeru. Tā ka wehlešjanās balso par komisijas fastahwu en bloc, tad man Sozialdemokratu fražzijas wahrdā weenu reiš par wišām jastino, ka mehš par wīnu nebalsojam, protestejam pret wīna uštahdišanū un luhdsam šho protestu eewest protokolā.

Presidentis J. Tšakste: Preešhā zeltais komisijas fastahws buhtu šekošhais: (nosauz kandidatus).

Es luhgtu tos, kas ir par šho komisijas fastahwu, peežtees. (Peeželas.)

Kas preti? Naw. Kas atturas? Naw. Tā tad šhi komisija peenemta.

Žeturā komisija buhš nazonalo leetu komisija, fastahwošča no 12 lozekļem.

Es luhgtu minēt kandidatus.

A. Dehkens — no Sozialdemokrateem A. Dehkens, M. Stujeneeks un S. Sacharowitsšs.

J. Sahlits — no Radikaldemokrateem J. Behris.

J. Bankaws — no Nacionaldemokrateem A. Skalbe.

W. Seil — no Latgaleešhem J. Salzewitsšs.

A. Kihwe — no Semneeku Saweenibas E. Trešwalds un A. Bredis.

A. Botšagows — no Kreeweem A. Strotins.

W. Schreiners — no Wahzu Progresisteem W. Schreiners.

S. Trons — no Ebrejeem S. Trons.

B. Schimans — no Wahzu Demokrateem R. Kellers.

J. Sahlits — Es luhgtu Tautas Padomi nobalsot, zif daudzas komisijas weenu Tautas Padomes lozekli war eemehlet?

Prezidents J. Tschakste — Waj sapulze atrod par eespehjamu par preekshlikumu lehmumu taisit? Tadehl luhgtu isteiktees.

Jr. Menders: Man leekas, ka scho jautajumu scheit newajadsetu apspreest, jo ta ir fraziju eeksheja darishana. Ja kahds Tautas Padomes lozeklis ir tik untwersals, ka winsch war ceet daudzas komisijas, tad winsch pateesiba nedarbofees neweenā.

Prezidents J. Tschakste: Leeku uj balsoschanu, waj Sahlischa kunga preekshlikumu atlitt, waj apspreest iuhlit. (Weenbalsigi atraida.) Es luhdsu sekretara kungu nolafit nazionalo leetu komisijas kandidatu wahrbus.

G. Bitte nolafa.

Prezidents J. Tschakste: Tagad es leeku scho komisijas fastahwu uj balsoschanu. (Komisijas fastahws teek peenemts.)

Nahfoscha agrarlectu komisija, fastahwoscha no 16 lozekkeem. Luhdsu usstahdit kandidatus.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem G. Ias, W. Grehwisch, R. Kalnin.

R. Schenbergs — no Rewoluzionareem Sozialisteem R. Schenbergs.

J. Sahlits — no Radikaldemokrateem J. Sankewizs.

J. Bergsons — no Demokrateem J. Kahrklinsch.

J. Bankaws — no Nazionaldemokrateem R. Wodneeks.

W. Seil — no Latgaleescheem J. Grischanis un J. S. Salzewittschs.

A. Rihwe — no Semneeku Sameenibas G. Bauers, J. Wahrsbergs un R. Pauluks.

A. Botshagows — no Kreeweem W. Fermanows.

W. Schreiners — no Wahzu Progresistu Partijas D. Grosbergs.

B. Schimans — no Wahzu Demokratu Partijas B. Schimans.

H. Brümmers — no Nazionalliberalas Partijas H. Brümmers.

Prezidents J. Tschakste: Tagad luhgtu sekretara kungu nolafit kandidatus. (Sekretars nolafa.)

Prezidents J. Tschakste: Es luhgtu sapulzi nobalsot. (Biste teek peenemta.) Nahfoscha ir fabeedriško darbu komisija, fastahwoscha no 12 lozekkeem. Luhdsu proponet kandidatus.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem P. Ilpe, A. Wezkalus un J. Behrs.

J. Sahlits — no Radikaldemokrateem G. Bihpinsch.

J. Bergsons — no Demokrateem M. Bruschs.

W. Seil — no Latgaleescheem P. Sadwinkis.

J. Bankaws — no Nazionaldemokrateem G. Blants.

A. Rihwe — no Semneeku Sameenibas J. Wahrsbergs un A. Schers.

A. Botshagows — no Kreeweem S. Strotins.

S. Trons — no Ebrejeem M. Dubins.

W. Schreiners — no Wahzu Progresisteem D. Schönhoffz.

Prezidents J. Tschakste: Tagad es luhgtu sekretara kungu nolafit wahrbus. G. Bitte nolafa.

(Pee nobalsoschanas komisija teek peenemta.)

Tahlat nahf juridiskā komisija, fastahwoscha no 12 lozekkeem. Luhdsu proponet kandidatus.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem W. Holzmanis, Jr. Menders un J. Lazkijs.

R. Benus — no Radikaldemokrateem J. Sahlits.

J. Bankaws — no Nazionaldemokrateem Dahle.

W. Seil — no Latgaleescheem R. Kwelbergs.

A. Rihwe — no Semneeku Sameenibas Kweefis un Pauluks.

A. Botshagows — no Kreeweem A. Botshagows.

S. Trons — no Ebrejeem Sch. Trons.

D. Waldmans — no Republikaneem W. Lasdiusch.

H. Brümmer — no Wahzu Nazional-liberaku Partijas H. Brümmer.

G. Bitte — Juridiskā komisijsā uztahditi (nolasa wahrduš).

Presidents J. Tšakste: Es luhdsu nobalsot (teef weenbalšigi peenemts).

Nahkšohā ir ahrleetu komisijsā, fastahwošha no 8 lozektēem. Es luhgtu

ustahdit kandidatus.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem Dr. P. Kalninsch un Fr. Wenders.

D. Waldmans — no Republikaneem G. Strantneeks.

W. Seil — no Latgaleescheem J. Grifchans.

D. Nonahzs — no Semneeku Saweenibas A. Kihwe.

A. Rankis — no Demokrateem J. Bergsons.

A. Botšhagowš — no Kreeweem A. Botšhagowš.

W. Schreiners — no Wahzu Progresifju Partijas P. Kluzē.

G. Bitte: Kā kandidati ahrleetu komisijsā uztahditi (nolasa wahrduš. Weenbalšigi peenem).

Presidents J. Tšakste: Nahkšohā komisijsā ir ismekleschanas komisijsā, fastahwošha no 8 lozektēem. Es luhdsu proponet kandidatus.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem M. Kalninsch un G. Skubikis.

J. Sahlits — no Nazionaldemokrateem J. Sankewizš.

A. Kihwe — no Semneeku Saweenibas Breedis un D. Nonahzs.

S. Trons — no Ebrejeem P. Fišhmanš.

Presidents J. Tšakste: Te ir tikuschī proponeti 7 kandidati, luhdsu wehl minet.

J. Bergsons — no Latweeschu Demokrateem G. Bitte.

G. Bitte — Ismekleschanas komisijsā uztahditi (nolasa wahrduš).

Presidents J. Tšakste — (Peenem weenbalšigi). Tahlak nahk interpelācijas komisijsā, tura fastahwošes no 8 lozektēem. Luhdsu proponet kandidatus.

J. Bergsons — no Latweeschu Demokrateem A. Rankis.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem J. Zelms un R. Gliafs.

J. Sahlits — no Radikaldemokrateem G. Semgals.

W. Seil — no Latgaleescheem W. Seil.

A. Kihwe — no Semneeku Saweenibas D. Nonahzs.

A. Botšhagowš — no Kreeweem A. Makedonstis.

S. Trons — no Ebrejeem Fišhmanš.

Presidents J. Tšakste: Luhdsu nolasiit wahrduš.

G. Bitte — (nolasa wahrduš).

Presidents J. Tšakste: Es leeku us balsošchann. (Peenem weenbalšigi.) Tah nahk kahrtibas rukta komisijsā, fastahwošha no 4 lozektēem. Es luhdsu proponet kandidatus.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem W. Holzmanš.

A. Kihwe — no Semneeku Saweenibas Ar. Schers.

D. Waldmans — no Republikaneem W. Lasdiusch.

A. Botšhagowš — no Kreeweem W. Fermakowš.

Presidents J. Tšakste: Nolasa wahrduš. Behz tam balsojot weenbalšigi peenem).

Presidents J. Tšakste: Weidsamā šaimneezibas leetu komisijsā, fastahwošha no 4 lozektēem. Luhdsu proponet kandidatus.

R. Dehkens — no Sozialdemokrateem — G. Skubikis.

A. Kihwe — no Semneeku Saweenibas — W. Wihtols.

A. Botšhagowš — no Kreewu Nazionaldemokratiskās Saweenibas — J. Pawlowš.

J. Bergsons — no Demokrateem — A. Rankis.

Presidents J. Tšakste: Luhdsu nobalsot. (Peenem weenbalšigi.)

Lihds ar to ir isbeigts šchis deenas kahrtibas punktš. Es waru pastnot Tautas Padomei, ka ir cenahkuschī š kumprojekti: Weens par ahrkahrteju Tautas Padomes plenarfehdes šafaušchann. Dirs par Tautas Padomes lozektu neaishkaramibu un treschais par kabineta teefibu isdot pagaidu rikojumus Tautas Padomes šesi-

jam starplaitā, kuri tad stahdami Tautas Padomei preekščā apstiprināšanai. Wist šķee 3 likumprojekti naw tikuschi zaurluhskoti un apspreesti komisijsās, tadehl es leeku preekščā nospreest, waj stahtees tuhlin pee zaurstatišanas, waj nodot komisijai?

A. Klihwe: Leeku preekščā nodot papreekšču zaurstatišanai komisijsās.

Pee nobalskosšanas likumprojekti teek nodoti atteezigās komisijsās zaurluhskotāšanai.

J. Bergsons: Bes tam Demokratiskā frakcija ir eefneegufe sekoschu likumprojektu; „Wihreeschu dsimuma Latvijas pawalstneekem no 18 lihds 45 gadeem aisleeegs aistaht Latvijas teritoriju. Sikums stahjas spehla ar wina pasludnāšanas deenu un atteezas ari us karelwjeem, kuri atrodas deenestā Wahzijas waj firsta Biewena fara spehla dakās.

Šchi likuma pahrfahpeji saude Latvijas pawalstneeka teesibas un wina manta teek konfisketa.”

Debris: Es luhgtu ari to nodot atteezīgai komisijai.

Presidents J. Tšhakste: Waj winsch ir teekskā wairumā parafstits? Es liktu Tautas Padomei preekščā isteiktees par schahdu likumprojektu, ta wihreeschu dsimuma pawalstneeki no 18 lihds 40 gadeem nedrihst atstaht Latvijas robeschas.

A. Klihwe: Schis preekščlikums cenahst drusku par wehlu.

Balsojot likumprojekts teek nodots atteezīgai komisijai.

Tšhakste: Pahreeschu us nahkoscho deenas kahrtibas punktu, bet eepreekšč wajaga nolemt, kas safauks komisiju pirmās sehdes, kamehr tam naw wehl presidija, tā to aifrahda Tautas Padomes lozellis J. Sahlits. Waj Suhš formulejeet scho aifrahdijumu tā preekščlikumu?

J. Sahlits: Ja, formuleju; lihds komisiju presidija eewehleschanai wisu komisiju sehdes safauz Tautas Padomes sekretars.

Presidents J. Tšhakste: Te ir eenahzis preekščlikums, ta wisu komisiju pirmās sehdes safauz Tautas Padomes sekretars. (Preekščlikums teek peenemts.) Nahkoschais deenas kahrtibas punkts ir ministru kabinetā presidentā programās isffaidrojums.

Presidents J. Tšhakste: Teek likts preekščā sehdi us 5 minutem pahtraukt. (Teek peenemts.)

Presidents J. Tšhakste: (pehz pahtraukuma). Tautas Padomes sehde turpinas un wahrds peeder ministru presidentam Umana kungam.

Ministru presidents K. Umanis: Augsti godatee Tautas Padomes lozell! Sekams es stahjos pee ņawa pasinojuma preekščā zelschanas, kur ir norahdits, kahds darbus uskata kabinetis par wisnepeezeschamakeem, un kahdi buhtu pirmā laikā weizami, es gribetu usleetot scho gadijumu, lai ari no schis weetas isteiktu ņawu leelako pateizibu teem, kuru wairs ministrija naw. Es ar leelako preeku un gondarijumu atmineschos tās darba stundas, kuras mehš pawadijam kopā, zeeschā neatlaidigā darbā, schis darba stundas, kuras katrs no kabinetā lozelleem zentās un mehginaja dot Latvijas walsstij wisu to, kas buhtu bijis tas labakais, kur katrs wisaugstak tureja walsis intereseš. Reweens no wineem nedomaja par ņewi, wini wist domaja tikai par tautas labumu, par strahdaschanu preekšč tautas un tehwijas. Es wehl firsnigaki pateizos wineem par to lojalitati, kuru wini parahdija kabinetam un kabinetā politikai, it sewischki teem no wineem, kuri wisu laiku wareja to lojalitati paglabat un usuret lihds pascham heidsamam briedim. Kas atteezas us ņawajumu par jaunā kabinetā darbibu, tad schoreis es nerunashu daudis par politikseem jautajumeem un es ari nemehginashu usstahdit pahrak tahlus mehrens. Tagadejais kabinets ir tikai darba kabinets un winam pateesi ir daudis darba un grehts darbs stahw winam preekščā. Kabinets ari bes kaweschanas kerfees pee schi darba, lai heidsot muhsu semei ataufstu droschiba un meers no aņreenes un eefsheenes, lai waretu usahst dshwes atjaunoschanas darbus un lai besdarbneekem rastos darbs un maisē, lai jo drihst laufšaimneeziba, ruhpeezēziba un tirdsneeziba par jannu usfeltu un usplauktu.

Kā weenu no wispiramajem usdewumeem, par kuru jau domats un sakarā ar to nepeezeschamee soli ir jau sperti, nenogaidot jaunā kabinetā galiga fastahdichanos, ir muhsu eenaidneeku, leelineeku, isdshshana no Latvijas. Tadehl Latgales atbrihwoschana stahw mums paschā pirmā weetā. Latgale, kura zeetufe wairak, nekā jebkura zita Latvijas daļa, kura tagad ir posts un truhkums, kura stahw mums tikpat

hwu, ka Kurfeme un Widsfeme. Waldiba zer, ka pirms rubsi jahks dseltet un labiba tiks eewahhta, neweens eenaidneeks muhsu semē nebuhš. Latgalei buhš jaet palihgā ari ar pahrtiku un tadehš jau tagad ir eewaditi soki, lai no Nigas pahrtikas lihdsfeteem, kuri šhe ir deesgan prahti, waretu dot Latgalei, to lihds buhš eespehjams. (Applausi.) Sakarā ar to ir jau eezelts Latwijas armijas wirspawehlneeks, pulkwebis Balodis, kura wahrds mums neweenam naw šweschs, bet gan koti mihtsch, ir nobrauzis us fronti, lai pats waditu darbus, turp ir nošutiti ari kara materiali, lai waretu Latgali atbrihwot.

Bet tas naw weenigais darbs, kuzsch stahw waldbai preefchā. Muhsu Kurfeme. Waldiba nekawefees neweenu minuti, neweenu sekundi, kad wiši tee, kam Kurfemē nekad nēka nebij to meklet. . . (Ministru presidents aiskustinats.) (Weht-raini applausi.), ka tee, kuri tagad wehl stahw Kurfemē pret waldbas gribu, lai aiseetu no Kurfemes, tik ahtri, zif ween tehniski buhš eespehjams. Ir jau eewaditās farunas, lai wahzu karaspehta iswahlschanos, šastanā ar pameera noteikumeem paahrtinatu un lai aiseeschana buhtu eespehjama tahdā kahrtā, ka eedfihwotajeem buhtu masaf no wineem jazeesch, lai apstahtos wišas patwaribas, lai isbeigtos wišas laupischanas, pahribarlschanas, kas tiks nokahrtots šchinis beenās. Es nesaku, ka wini jau šchini nedekā buhš igahjuschi, bet zeru, ka tee wisdrihsakā laikā buhš pilnigi atstahjuschi Kurfemi. Wina zeki, pa kureem tee ees laukā, buhš dselszeki zaur Preekuli un Schaukeem. Ari Wentšpils osta ir israhbijuses par wislabako weetu, kur wahzu karaspehks war weegli fahschstees kugos un braukt us Wahziju. Tiklihds ka šchis leetas buhš idaritas, Latgales un Kurfemes stahwolks buhš nodroschinats, tad ari buhš peenahzis tas brihdis, kad mums draudsigais igauņu karaspehks waris eet atpakat us šawām robescham, šchis igauņu karaspehks, kuram mehš esam tik daudj, un wehl reis tik daudj pateizibas paradā. (Applausi.) Tiklihds šchis brihdis buhš peenahzis, tad atkal atjaunosees šatiksme ar Seemellatwiju un wišām muhsu walsts dakam.

Sakarā ar šheem mehrkeem, šewitschi ar Latgales atbrihwoschamu, zeeschi šaweenots armijas organiseschanas un nostiprinaschanas jautajums un ari šchā sinā man jafaka, ka waldbai nekawefees ne brihdi, lai Latwijas walsts wisdrihsakā laikā tiktu pee stipras armijas, kura buhtu stipra ne tikai škaita sinā, bet ari buhš spehžiga un preefšihmiga gara un disziplinas sinā, kura winā walda un waldis. Šchini sinā mehš waram drošchi buht, jo mums ir spehžigi Sabeedrotec, kuri nahks mums palihgā wisplashakos apmehros. (Applausi.) Mums šchī šstipra armija ir nepeezeschama, lai tee, kas ir muhsu eenaidneeki, šaktu ar mums reškinatees kā ar konketu, realu spehku; lai ari muhsu draugi Sabeedrotee waretu us mums drošchi pakautees, lai wahrdi par muhsu spehku nebuhu nekahda tufcha škana. Mums ir wajadšiga stipra, weengabala armija ari tadehš, lai neweenam pahrgalwneekam neenahktu prahtā us preefchu, ka wina pahrdroschee soki waretu palikt nesoditi, ja tee tiks wehrsti pret Latwijas walsti, pret Latwijas walsts pamateem. (Stipri applausi.) Kas atteezas us kara mininstrijas eeschejo darbibu, tad man japeemin, ka beš organiseszijas darba, wisdrihsakā laikā paredseta mobilisazija, tiklihds wajadšiba to prasīs. Waldiba šewitschi ruhpeees, ka kara teefas jautajums tiktu wisdrihsakā nahlotnē nokahrtots. Sakarā ar armijas usdewumeem Waldibas darbs ir ahrtahrtigi gruhts un smags.

Negrību, lai pee Šums paliktu eespaids, ka Waldiba aismirst, ka wina preefchā stahw koti gruhts darbs. Kā jau aishakar teizu, gruhtibas buhš daschā gabijumā nepahrwaramas, bet es zeru, ka Waldibai tomehr radisees spehks, kas tai lihdses winas darbu weikt, zif ween tas buhš tajos apstahkos eespehjams. Gruhti mums bij pagahtnē. Bet tas gruhtibas mums ir atweeglinajuschī muhsu waronigee šawewji (applausi), kureem es pateizos ari šhe, no šchis weetas. Muhschiga peemina teem, kuru wairs naw muhsu widū. (Wiši peezetas.) Un pateiziba armijat wispahrigi par to, ko wina lihds šchin šawas Latwijas labā ir darijuse. Šmu pahreezinats, ka tee ari us preefchu nekawefees darit tapat un no jauna parahdit šawu waronību un drošchirdību, kad ta buhš wajadšiga walstij.

Atteezibā us Latwijas eelšchejās dsihwes isbuhwī, waru pašnot, ka Waldiba uskatis par weenu no šwarigakeem usdewumeem, kahrtibas un meera nodroschinaschamu wišā walsti. Wina zentisees, ka pahrwaldes eestahdes tiktu nostahditas us šstipreem pamateem. Waldiba leelako wehribu peegreesis pašchwaldbas eestah-

ſchu eewadiſchani normalâ gaitâ. Wisdrihfakâ laikâ Tautas Padomei nahtſees, apſpreest likumprojektu par pilſehtu wehleſchanam. Mums ir jateek pee eestahdem kâ pilſehtâs, tã uſ laukem, kuroš ir wehleſas uſ likumigeem pamateem. Waldiſtas peenahums buhs ſaſkanot eestahſchu darbibu wiſâ walſti, tiklab deenwibos, kâ ſeemelos.

Kas atteezas uſ ſozialâm leetam, tad Waldiba zer, ka winai buhs eespehjamš turpinat toš darbūs, kas ſtahw ſafarâ ar projekteem par ſozialo likumboſchannu, atteezibâ uſ likumprojektu par nodroſchinaschannu wezumã, ſlimibas un darba neſpehijas gadījumos. Bet tublin, negaidot lihds likuma iſdoſchani, Waldiba ir nolehmufe ruhpetees par to, ka tiktu atjaunoti wiſi tee, jau ſenuk ſtreewijâ paſtahwoſchee, warbuht ari nepilnigeem noteikumi, kas atteezas uſ ſtrahdneeku nodroſchinaschannu, winu darba apſtahtku uſlaboſchannu. Ar ſcho darba apſtahtku uſlaboſchannu ſtahw zeeſchâ ſafarâ jautajums, kuſeſch praſa ahrſahrtigi daudš puhtu un energijas no Waldibas, paſchwaldibas eestahdem un no iſkaira pilſona — tas ir grubtais jautajums par leelo bejdarbineeku ſkaitu ſemê. Waldiba bej kaweſchanâs daris wiſu, lai wiſi tee tuhſtoſchi ſtrahdneeku, tureem tagad nam darba, ne maiſes, dabuu darbu un tiktu pee maiſes. Waldiba ſchâ ſinâ ees pehš eespehjas palihgâ pilſehtam un pagaſteem, lai atweeglinatu tãš naſtas, kuras gul uſ wineem, apgahdajot truhkumzeetejus un neſpehijos. Darba peegahdaſchana bejdarbineekeem no paſcha ſahkuma waris notiktees ſabeedriſtu darbu weidâ un ſcho darbu buhs ſakrahſees Nigâ loti daudš, un es zeru, ka tahdâ kahrtâ mums iſdoſees nodarbinat loti daudšus. Daudš atradis darbu jau pee malſas un kurinamâ materiala peegahdaſchanas Nigâ nahloſchaj ſemai. Schee darbi buhs plaſcht, lai katrâ ſinâ Nigas eedſihtwotajeem waretu peegahdat malſu par mehrenaſam zenam, nekâ wini bij ſpeesti malſat lihds ſchin, waj palikt bej malſas.

Bet ar ſabeedriſkeem darbeem ween nebuhs wiſš padarite. Waldiba katrâ ſinâ luhkoſees uſ to, lai wiſmaj tiktu eewesta tirdſneezibas, ruhpnееzibas un laukſaimneezibas atjaunoſchana. Mehš eſam tajos uſſkatos, ka uſlabojot ſemê apſtahtkus un eewedot kahrtibu ſemê ir tas labakais lihdsſekis, kâ nowehrſt truhkumu. Jai waretu atjaunot ruhpnееzibu, mums buhs jaruhpejas par to, lai waretu eewest no ahrſemem negatawos materialus un maſchinas. Te es waru pateikt, ka daudš kas ſchâ leetâ ir darits, ſewiſchi beidsamâs pahris nedekâs, lai ſcho jautajumu atkal wirſitu uſ preeſchu. Es negribu žums neweenam neko ſolit, bet waru žums ſmot to, ka Waldiba zentſees uſturet ahrſemēs to uſtizibu pret Latwijas Waldibu, ka ha tur winai jau bij, zentſees dabut wajadſigo naudu, atrast kreditu, rabot jaimu uſtizibu tureenes ruhpnееzibas un finanſitu aprindâs, lai waretu ſcho naudu iſleetot tirdſneezibas un ruhpnееzibas atjaunoſchani. Es gribu uſſwert to, ka tani paſchâ laikâ wina neatſmirſis amatneezibu un ſihkruhpnееzibu, wina daris wiſu, lai ſchis ruhpnееzibas noſares waretu atjaunotees un atſelt.

Schos uſdewumus Waldiba grib ſaſneegt, weiznot wiſplafchakâ mehrâ priwatu un brihwu uſnehmumu un kooperatiwu darbibu. No kooperatiweem Waldiba ir ihpaſchi ſagaida ſtipru atbalſtu žihnâ ar plaſchi eſakawoſchos ſpekulaziju, pret kuru Waldiba uſſtahſees ar wiſleelako ſtrugribu. Aprobeſchojumi pretſchu iſweſchanâ uſ ahrſemem ari tiks atſelti, tiklihds to atkaus walſis ſaimneeziklais ſtahwoſkis. Stahjotees pee Latwijas tirdſneezibas jaimradifchanas, jarada tirdſneezibas flote, jaiſbuhwê oſtas, peemehrotas ſagaid mai leelai pretſchu kuſtibai. Jai ſagatawotu tirdſneezibas un ruhpnееzibas tahkakai attiſtibai nepeezeeſchamos ſpehtus, Waldiba peegreeſis wiſnopetnako mehribu arodneeziklai iſglitibai. Wiſos ſawos paſahkumos Waldiba atbalſtſees plaſchâ mehrâ uſ ſabeedriſtam organifazijam. (Applauſi.)

Wehl weens darbs, kuſeſch tublin weizams, kuſeſch nezeſch nekahdu atliſchannu uſ wehlatu laiku, kas ir, ſatikſmes atjaunoſchana muſhu ſemê, ſewiſchi uſ dſelſzeek em. Ir eewaditas ſarunas ar ſabeedroteem un wini ir ſolijufchees peegahdat wajadſigo dſelſzeka materialu. Ir aiſſihtiti preeſchtahwi uſ Parisi, lai mehginatu nopirkt Franziâ, kas ir eespehjamš, preeſch muſhu wajadſibas. Ir iſredſes, ka warbuht iſdoſees weenotees ar Wahziju, ka wina uſ to lokomotiwu un wagonu rehkina, kas winai bij janodob reetrumu frontê, atſtahš kurſemê kahdu daſu, lai buhtu eespehjamš atjaunot dſelſzeka ſatikſmi. Beſ dſelſzeka ſatikſmes atjaunoſchanas un uſlaboſchanas Waldiba gahdâs ari par to, ka ſemes zeki teek uſlaboti, nekaweſees

atjaanot telegrafa un telefona jatikfui un lai pasta nodalas us laukeem waretu fahft fawu darbibu par jaunu. Ir wajadfigs, ka druktatais brihwais wahrds waretu atkal isplahitiles pa wifu semi.

Kas atteezas us laukfaimneezibas pazelschannu, tad lai fina tiks darits wifs, kas eespehjam (Applausi.) Schoreis es pee schi jantajuma ilgi netaweschos. Mani usklati schaja jantajuma Jums naw hweschi. Warbuht zitu reisi semkopibas ministrija Jums par to ko tuwat paslaidros. Es gribetu usswehrt tikai to, ka Waldiba ruhpefees, ka seme, kura war tikt apstrahdata un kura war anglus nest, nestahwetu tukfcha. Mums wajadfiga maise un pahrtika, mehs newaram weenmehr palaittees us ziteem. Mehs paschi ar fawu maifi pahrtikt newaram, bet mums razenschas, ka nebuhtu jaeweb no ahsemem tik leela wairuma. Un tirbsneeziba laukfaimneezibas raschojumeem mums jadara weens, otrs atweeglinajums, schwischi tas sakams par lineem. Zagahda, ka tee lini, kas tagad pee mums us laukeem sakrahjufchees, waretu tikt pahrdoti par weemehrou zenu. Lai wispahrigas nastas nepadaritu wehl smagakas, Waldiba ruhpefees ari par to, lai laukfaimneekem atkal tiktu dota eespehja par peenehniigam zeham eepirktees wineem nepeezeeschamos rikfus un prezes.

Sakarā ar to, un jo zeeschā fakarā stahw wispahrigā dsihwes atjauno- schana pilsehtās un us laukeem. Waldiba daris wifu, kas buhs eespehjam, lai darbus wismas eewaditu, ka lai tee, kas jau ilgi ir gaidijuschi us to, nebuhtu speekti gaidit wehl, lai waretu atgreestees pee fawa darba. Saprotams, ka schc daudj kas atkarajas no tihri tehniskeem apstahkeem.

Tagad pahris wahrdu par kara saudejumu atlihdsibās leetu. Neis peenahks ta deena, kad mehs dabufim atlihdsinajumu, weenalga no kuras puses tas nahks. Es to teizu gau reiš zita weeta. Es teizu toreis, ka wina nahks no Wahzijas. Tagad es faku, ka wina nahks, bet ne tikai no tureenes ween. Ka Jums sinams, ir nodibinatas kara saudejumu komiſijas. Tas eewahks wifas sinas par wiseem kara saudejumeem. Pascheem japapuhlas, ka wifas sinas, kas atteezas us scho jantajumu, tiktu eefueegatas komiſijam. Waldiba no fawas puses gahdas wifu, lai katrs dabutu fawu atlihdsinajumu. Waru pasnot, ka faskanā ar meera noteikumeme, art austrumos tiks noslehgt meers un kara saudejumu atlihdsiba tiks nostahdita us tahdeem pascheem prinzipeem, kahdi ir wakara frontē. Tas ween nodroschina to, ka mehs dabufim mums peenahkofcho atlihdsibu. Sinams, saudejumu atlihdsiba nenotiks riht, pariht, mums buhs jagaida, un deesin waj mehs dabufim tik daudj, ka mehs to wehlamees dabut.

Es gribu usswehrt, ka agrarjantajuma notahroschana Waldiba pereegreis wisnopeetnako wehribu. Kabinets strahdas pee projektu sagatawoschanas, siuu eewahschanas un wifu scho darbu eewadischanas jauno faimneezibu dibinaschana wisdrihsakā laikā, un wisleelakā flaitā. Wifs tas atweeglos darbus nahdotnē un sagatawos wajadfigos preekschdarbus Satwerimes Sapulzei. Droschi zeraus, ka schis jantajums tiks ischikirts taisniigā likuma zelā, faskanā ar muhtu semes pamata prasibam un eedshwotaju wairakuma wajadribam.

Wehl weens jantajums ir kara guhsteknu atweschana mahjās. (Applausi.) Wiai ir deesgan ilgi gaidijuschi pret fawu un muhtu gribu. Mums jau no marta mehnescha ir preekschahwi Wahzija, kuri strahda wiszeschakā fakarā un fasinā ar Sabeebroto preekschahweem preeksch kara guhstekneem un es zeru, ka mums isdofees wifa drihsunā winus pahwest mahjās. Waldiba ruhpefees, lai guhstekni, mahjās pahrbraufuschi, jo drihs waretu atgreestees pee fawa darba un normalas dsihwes. Ari par inwalideem Waldiba atradis eespehju gahdat, ka tas jau sen bija wajadfigs.

Suhs droschi ween gaidat no manis, lai es faku kahdus wahrds bar pahrtikas leetam. Azumirkli pahrtikas leetas Rigā stahw deesgan apmeerinoschi un es nemas negribu kawetees pateikt to, ka wisleelaka pateiziba par to nahkas Amerikai (applausi), Amerikai, kura tik augstfirdigi un paschaisleedsigi ir usnehmufes to Siropas walfu apgahdibu, kuras ir bada nomahkias. (Applausi.) Amerikas pabalits ir augstfirdigaks, nekā weens, otrs to grib saprast un aptwehrt. (Applausi.) Bet es jau dirmit teizu, ka newaram us palihdsibu no ahreenes ween palaittees, tapchz pehz jaunas rajchas mehs zentifimees, zit tahlu eespehjam, paschi pahrtikt no fawas labibas. Mehs pilnigi newaram istikt no paschu raschas ween, mums buhs japeeweb no ahreenes nah. Pahrtikas sagatawoschana neees tik ahtri, bet labak tatschu ir masal eewest. Man siuu apgahdibas ministrijas pahrwaldneeks Blumberga funks, ka buhschot eespeh-

Jams gabdat wispirmâ fahrtâ par to, ka pilsehtu eedsihwotajeem buhtu maife un far tupekt nepamafinot normu, warbuht, ka buhs eespehjangs to pat pazelt, warbuht pat lihds weenai mahrzinaî deenâ, it ihpafchi strahdneefeen, kas strahda gruhtu darbu. Es negribu fazelt pahrat raschainas zeribas. (Beesihme no sozialdemokrateem; pret wineem pawehrdamees): Bet ko es rudeni teizu? es teizu, ka atnahks maife un atnahza. Waj neatnahza? (Applausi.) Bet tai paschâ laikâ es gribu pafstribot wifas tās gruhtibas, kuras stahw mums zekâ, bet muhsu apgahdibas ministrs daris wifu, kas buhs isbarams. Muhsu paschu semē raschota maife buhs stipri lehtaka, nekâ tagadejâ maife, ko eewedam no ahreenes un ta buhs ari peceetamata. Ja tagadejâ maife til dahrga, tur wainigi newis fuhittaji, tur wainiga nauda, kura apgrofas muhsu semē, kurai naw nekahdas wehrtibas. Ja muhsu nauda buhtu wehrtigata, tad mehs pirktu maifi par 15 lihds 20 kap. mahrzinaî. Bet kas atteezas us tās maifes apgahdashanu, kas raschota muhsu paschu semē, tad ir paredejets, ta weenu trescho daku labibas walsts nems sawâ rihzibâ, tas ir pilsehtneeku wajadsibam. Pahrejās diwas treschdakas paleel laukfaimneeku rihzibâ, no kurâm daka waretu eet tirdsneezibâ. Zfredses us galu ir loti wahjas, mums wajadsjes mehginat dabut no ahreenes spehki un tautus, jo lopu flaits muhsu semē ir stipri pamafinajees, bet zil buhs eespehjangs un kas stahwēs pahri armijas wajadsibam, tas tiks isdalits eedsihwotajeem. Weeglats ir fweestia un peena jautajums. Zerams, ka lihds nahfoshai seemai isdosees notahrtot fweestia un beena peegahdashanu Rigas pilsehtai, ja ne wiseem, tad wismas flineem, lai tee us kartinam, waj ar ahrista parafstu waretu faenam tahdu mafunuu fweestia. Apgahdibas ministrija isleetos wifus lihdselkus, ta bes teem pahrtikas lihdselkeem, kuri buhtu mums pascheem, lai waretu eewest no ahreenes, zil dauds ween buhtu eespehjangs. Saprotams, tiks gahdats, lai fchee pahrtikas lihdselkt nenahktu spekulantu rotās. Es zeru, ka naw nekahda eemefla domat, ka tas mums neisdosees; lihds fchim tas weenmehr ideweēs un tee produkti, kas nahks no ahreemem, tiks pahrdoti faskanâ ar wina zemu ahreemēs, par to naudas kursu, kahds buhs wispahribâ.

Rigâ un ari Seepajâ pafihstamo behrnu ehdinashanu Waldiba mehginās turpinat us preefchu. Ir wislabakās zeribas, no Amerikas dabut wajadsigos pahrtikas lihdselkus. Kas atteezas us Latgali, tad lai wina ir pahreelinata, ta tikslihds buhs eespehjangs, winat nebuhs ilgi jagaida un winat dos pahrtikas lihdselkus.

Skolu ministrija turpinajas organizijas darbs; wisdrihsakâ laikâ tiks isstrahdats skolu pahrwaldes projekts atteezibâ us tautas un wifam skolam. Sewischi un loti steidsami Waldiba ruhpeeses par palihdsibas fneegschanu no Waldibas pufes paschwaldibu organeem ispostitos apgabalos, kur skolas buhs ispostitas un tās buhs jaatjauno. Kas atteezas us Latwijas augstskolas darbibu, tad nekawejoschi jastahjas pee winas organizeshanas darbeem. Augstskolas darbus eesahks us jauncem pamateem. Rihdsfchinejâ tehniskâ augstskola ir jayahnem Waldibas rihzibâ. Sakeras pee darba Latwijas uniwerstitates atwehrschanat; wehl fchini rudeni mehs zeram to weikt. (Applausi.)

Atteezotees us tautibu minoritatu kulturelo intereschu weenahzigu un taifnigu eewehroschannu, pilnigi zerams un sagaidams, ka fchai sinâ panahks fapraschanos un weenoschanos. Neweens nedomâ darit tautibu minoritatem pahrestibas. Apweenotajâ weengabala Latwijâ Walsts fatwerfmes robeschās wifam tautibam tiks dota pilniga eespehja apmeerinat sawas kulturelās un nazionalās wajadsibas. (Applausi minoritatu frafzijas.)

Man te gribetos usfwehrt to, ka Waldiba, zil tas winas spehkos stahwēs, katrâ sinâ ruhpeeses par to, ka mahkfla dabutu no Waldibas pufes wajadsigo pahalstischannu, zil ween tas buhs eespehjangs. (Applausi.) Tas sihmejas us mahkflu wispahrigi. Waldiba domās ari par pascheem mahflineefeen, ta radoscheem, ta ispidoscheem par wina stahwolka nodroschinashannu. (Applausi.)

Bet ja ari mehs padomafim par wiseem fcheem darbeem, ko es Jums preefchâ zeku, tad mums tomehr usmahzas sinamas baschas jau par to ween, kur mehs nemfim naudu un lihdselkus, kas buhs wajadsigi jo katrs folis darbâ prafis naudu. Gribetu teikt sakarâ ar finanfu leetam, ka ir domas, ka tuwakâ nahlotnē tiks sperti fokt, lai kredits tiktu atjaunots wisplafchakos apmehros, lai Latwijas naudas waluta nostaidrotos, lai tiktu idota Latwijas nauda. Turpinasees atjaunoti darbi, lai weiktu walsts bankas nobibinashanu. Mums katrâ sinâ buhs nepeezeeschams walsts ahrejais

aisnehmums, tās naw nekās šwešs, tās sīnās ir jau parahbijušās awisēs, tās sīnās ir pareisās, pateesās, un ja nebuhtu bijušči Zums wiseem sīnami notikumi, ta nauda laikam buhtu bijuse muhsu rotās. Kad wišs buhs nokahrtots, tad mehš dabušin šawā rihzibā naudu, tad mums buhs eespehja ahrsemēs eepirkt nepeezeeshamos produktus un preešmetus. Ir isredses us garaka termina kreditu, lai eepirktu mašinas laufšainneezibas un ruhpeezibas atjaunošanai, lai waretu ar winām rasnot šawā semē wjadšigos preešmetus un dot zilweeem darbu. Bet ar to ahrejo aisnehmumu ween mums nepeetiks: ari mums pašcheem buhs jākeras pee šawās naudas. Rodoklus wal-diba katrā sīnā prasīs un ari eekafēs. Dašchadi likumi par to ir jau paredseti, bet wistuwakā nahkotnē tiks usliktis weenreijejs nodoklis no nekustama ihpašchuma (kā no pilsetu, kā ari lauku ihpašchneekem), tqd mantošchanas un eenahkuma nodoklus paaugstindās waj eewedis no jama.

Ir wehl weens eenehmuma awots. Tas ir eekhejais aisnehmums. Te nu ir katram pilsonim isdewiba pahreet no tehwu semes mihlestibas wahrdos pee darbeem. Nahzeet palihgā. (Applausi.) Ja Zuhšu mihlestiba ir dšitaka par šauso burtu us papira, tad nahkat šchurp! Newar wišu gaidit no Waldibas, janahk pašcheem pilsoeem palihgā! (Applausi.) Newar neka padarit ar wahrdeem, nostiprinat hej lihdsleekem, newajaga littees mekletees, wajaga nahkt pašcheem eedšiwotajeem. (Applausi.) Wajaga nahkt palihgā, parastitees us eekhejo aisnehmumu. Es gribetu, lai Zuhš pateiktu to teem, kas mahjās palikuschī, kas naw atnahkuschī, kas wehšakt un gaušati. Man gri-betos Zums usfaukt: nerihšofimees tā, kā tas kungs, kas pehrnruden, eebrauzis no laukeem, man teiza: „Zums wajaga naudas? Mums ta ir! Zums wajag maies? Mums ta ir! — Zums wajag šabatu? — Mums tee ir! — Bet papreešču Wal-dibai wajaga isdšit leelineekus, tad mehš Zums došim naudu, maisi un šabatus! (Applausi.) Bet nu greeššim šcho leetu aplahrt, no otras puses, lai nahk papreešču ta nauda, maise un došim Waldibai eespehju to darit wehl tahlat. Behrn nowembra mehnesi bij eebrauzis no laukeem kahds zeenits, godats kungs no Widfemes. Satiku wīnu us eelas; wīnšch šaka: Waldibai wajagot palikt duhšchigakai, darbīgakai. „Tad nahzeet palihgā“ šaku. „Kur tad nu mehš? Waj tad angļu wairs te naw?“ (Applausi.) Ja, neaismiršim, ka muhs pašchos ir ihštais spehšs. Waldiba uskata par wisnepee-zeeshamako, ka wiseem wajaga nahkt palihgā. Un es gribu, lai tas isplatas pa wišu semi, lai wiši semes eedšiwotaji nahk Waldibai palihgā, lai nahk wīnu atbalstīt, tad wīna isdaris, ko ta šola un tas labums nahks ne Waldibai, bet pašcheem pilsoeem. Ja tahdā fahrtā eedšiwotaji pabalstis šawu Waldibu, tad huhs eespehšams, ka mehš preedšiwosim to brihdi, tad warēs janahkt Satwersmes Šapulze, kurai jasanahk drihš un tad Waldiba huhs wišu isdarijuse, lai semi nowestu lihdi Satwersmes Šapulzei.

Waldiba ruhpejas un dara wišu, lai beidsot waretu panahkt Watwijas for-melo, juridisko neatkaribas atšihšchānu. (Applausi.) Waldiba to nekad neaismirkt, ka muhsu zeribas ir buht reis par lozeekem Tautu Saweenibā, lai tas notiktos jo drihš, šašanā ar muhsu darbibu, ar muhsu mehrkeem, ar to, zil pareisi mehš esam nowehretejuschī muhsu spehšus, lai šchi usnemšchana notiktos hej kahdeem trauzejumeem un šchlehrschleem. (Applausi.) Šašanā ur usrahbito mehrku šašneeg-šchānu ir nepeezeeshams, ka mums buhtu pašchu mahjās meers semes eeksheenē un kaut šchis meers ijnahktu ari us ahreeni. Vai tas buhtu drihšak šašneedšams, lai islih-dšinatu semes pretejbās, Waldiba grib pašlubinat a mnestiju par wisem politiskeem pahrschpumeem, kura leelakā mehrā atteezas ari us wiseem pahrschpumeem, nekatoees us to, no kuras puses tee ir nahkuschī. Amnestija ir wajodšiga, lai buhtu weeglafi aismirkt to, kas ir bijis, lai nebuhtu kawektu darbā. Bet ja grib, lai seme aismirkt to, kas ir gruhiti aismirštams, tad lai tee, kam wiswairat šchi aismiršchana ruhš, nedara neka, kas waretu padarit šcho aismiršchānu par neeephejāmu. (Applausi.) Es pīrmit eeminejos par to, ka nesodits newarēs neweens pazelt roku pret Watwijas walsti, tas nenosimē naidu, naida Waldibā naw, bet wajaga wišas tautas šahwolli atweegli-nat, to nedrihkt neweens nepahrdomateem šokeem apgeuhntinat, jo tas padara daudj ko par neeephejāmu, kas žitadi buhtu eespehšams. Waldiba pilnigt apšinas tās gruhitibas, kas šahw wīnai preeščā. Es negribu nekahdas pahrschpihletas zeribas radit, bet waru teikt, ka Waldiba neaismiršis, ka wīnai preeščā šahw tikai darbs un gruhš darbs, kuru wīna tikai tad warēs weikt, ja sīnās, ka wīna war darbotees wiszeeshakā šašanā ar Tautas Padomi. Bet ari šabeedribai pašchāi japabalsta Waldiba. Wīnai jastahw

aiz Tautas Padomes un Valdības. Ja mums šī pārleezība vareja būt un viņa mums ir, ja viņi eedshwotaji Valdību pabalstītu, tad katrā mās leela zerība, ka, nestatotees uš wīšam grūhtibam, mehš darbus weiksim. Ja atkal reiš uš kahbu laiku man ir lemts stahwet Valdības preešchgalā, tās Valdības, kam jastahw farga weetā par Latwijas břihwibu, pastahwibu un neatkarību, tad es nemos droščību šhini weetā solit, ka šhi Valdība liktees waditees weenigi no walšis interesem, ka, viņa nespers ne šola, kas nestu kaunu Latwijas walstij, muhšu tehwiĵai. Wehl reiš pastrihpeju: ja mehš to šolam, tad tas buhš eespehjamš tikaĵ tad, ja Juhs, wīšas semes eedshwotaji, dariseet wīšu, kas ir eespehjamš un nepeezeeshamš, lai atweeglinatu Valdbibai darbu, un mehš warešim pehž šahdas apnemšanās kopā strahdat, tahdā gadijumā Latwijas walks newis grimš, bet zefšees, augš un sels, kurā wairš neduhš weetas preeščrozibam, apšpeestibam un netaišnibam. (Igi applausi.)

Prezidents J. Tš a k s t e: Ir eenahzīs preeščlikums sehdi pahtraukt lhdš pulkt. 4 pehž pūšdeenās. (Nobalsojot preeščlikumu peenem.)

Prezidents J. Tš a k s t e (pehž pahtraukuma):

Tautas Padomes sehde turpinās: Wahrdš peeder Sozialdemokratu fračzijas preeščstahwim Mendera fungam.

Frizis Menders: Augli godate Tautas Padomes lozekli! Atbilbot, waj, pateesibā, runajot par šhīs deenas Valdbibas dellaraziju, man jagreeschās drusku pee tās Tautas Padomes sehdes, kurā ministru presidenta fungs mums pašinova, ka kabineta reorganizaziju un viņa jaunā jastahdiščana nokeel jastarā ar to un uš ta lehmuma pamata, kahds tifa taišits Tautas Padomes sehde 12. maijā, tad viņā peenehna refuluziju, kurā nosodija muišchneezību un Needras waldbibas noseegumu un lehma rihtotees un špreešt břihwī. Tas naw tā. Un man ir ari wehl tagad ta zeeschā pahrlieziba, ka ja Tautas Padome buhtu jutufes břihwā pee šha kabineta jastahdiščanas, tad tur nebuhu daščas personās, kuras ar nesaraujamām šaitem ir šaištitas ar 16. aprili, kuras ar šawu lihdbalību met šinamū ehnu nī wīšu kabinetu, rada šinamū neustizību un peespeešč weseļu daļu no Latwijas tautas škatitees ar šho neustizību waj, masakais, nostahtees šinamā attahlumā no kabineta. Dee trihs ūlmana kabineta lozekli ari ušspeešč darba kabinetam šinamū politišku nofrahšu un, neskatotees uš to, ka wīšch tekt nostahdits tā darba kabineis, tas tomehr ir ari politišks tani pat laika. Latwijas Paĵaidu Valdbiba ir nofwehrufes uš labo puši, tad Latwijas demokratija ir išwedufe zihau ar muišchneezību un nofwehrufes pa treiši. Tahdā kahrtā gairšā un škadri ir jakonstatē, ka tagadejais kabineis neatšpoguko latweešču tautas břihwō gribu, viņā naw representetas wīšas eedshwotaju ščkiras, naw un newar buht representeta Latwijas strahdajošchā darba tauta. Wri pate Tautas Padome ir pehž 16. apr. la drusku pahgrošijufes: Muhšu widū ir eenahkufši laudis, partiju preeščstahwji, kuri wehl nesen atklahti ir teikufši, ka Latwijas naw, ka ta preešč wīneem nepastahwes, ir parliju preeščstahwji, pret kuru klahbuhtni man ir jaišfaka wīšasafais protests. Muhšu widū ir weens — tas ir bijušchais Needras kabineta ministrš fon Brūmnera fungs, kahdas partijās preeščstahwis, kura wehl iħi pirms Rigas eenemščanas rakstija šawā awiše, ka ūlmana kabineta atweeščanas stahw ahrpus diščustijas, „išt undiskutabel“ — par to neesot šo runat. Tagad ta pate partija ušweel jaunū politišku apģehrbu, tagad ta nahk pee mums iwehret Latwijai nstizību. Es gan domaju, ka neweens netiz šcheem iwehrašteem. Waj tiz wīneem kahds? pret publiku pagreesdamces, šahlē šauz: „Neweens netiz!“ Diehs newaram zelt eebildumu, bet kad mums jaatbild pehž širdsapšinas, tad mums jāfaka: mehš šho partiju apšolijumeem netizam. Ne ar wahrdeem, bet ar darbeem wīneem tos buhš peerahdit, un kamehr tos ar darbeem naw apšiprinajušchās, mehš netizam, mehš ša lam, ka Tautas Padomes widū, tawat tā muhšu koalizijas ministrijas widū ir partijās, kuras ir atklahti Latwijas demokratijas eenaidneeki.

Tas kompromišs, kas tagad ir notizis, kuru simbolise jaunā ūlmana ministrija, nekahdā šinā, man ščkeet, nespehš dot muhšu semet weemu leetu, kura tai ir wīšwairat wajadīga, nespehš dot wīnai meeru. Šhi ministrija nespehš dot wīnai meeru, tatehž ka wīna nespehš atrišināt toš galwenos jautajumus, kuri rada muhšu semē naidu un n-meeru, kas waldis pee mums iit ilgi, kamehr mums muhšu semē buhš jāfastapas ar teim eenaidneekteem, kuri wehl tagad grib nozeetinates šurfemē. Man stahstija kahds nupat no Šepajas cebranzis manas fračzijas beedrs, ka Preekules

tuvumä Birgās muischu barons Nolbe pahrwehrtis par zeetoffni un isteizees, ka no latweefchu tautas nevaliks ne tit ween, ka kauli pahri, bet ari schee kauli tikfhot pahrewersti par kaulu milteem. Mehš gan, kas lihbi šchim skaitijamees var nekultureleem, tahdu „kulturelu“ walodu runat neprotam. Mehš pret fawcem politiskeem eenaidneekem isturamees ar sinanu zeenibu, atklahti, tawat ka ihstis kareiwis atklahti eerotfchu zihnä bet pret teem, kurei nahf no muischneezibas aprindam un kuru daschi preefsch-stahwji fehd sche, mehš newaram isturetees zitadi, ka ar dšiku nizinafchannu. (Uyplausi.) Latwijas tauta grib, bet winai nelauj aismirst to, kas winai nodarits. Namehr mums buhs jafateefas ar scheem prelineekem, Latwijä meera nebuhs, un kamehr mums buhs walbiba, kuzai jaet kompromisa zekä ar teem, kamehr ari schi walbiba newares dot muhsu semet to, kas winai wiswairaf ir wajadfigs, tas ir — meeru. Tikai tab waräs runat par to programu, kuru mums tagad apsolas iswest. Es domaju, ka neweens patš naw tauis domäs, ka kabinetam isdofoes iswest wisu, ka winfch to ir solijis.

Wišs tas mums leef kawetees isteikt winam tahdu ustizibu, tahdu mehš buhtu isteikufchi tam kabinetam, kuru Tautas Padome buhtu organisejufe pehz fawas brihwas gribas. Tahdu ustizibu schim kabinetam mehš isteikt newaram.

Runajot tagad par muhsu Walbibas deklaraziju, par teem sokeem, kuras Walbiba domä spert, ka domä eekahrtot šawu darbibu, es newaru paeet garam, neatkfati-damees uš walbibu, kura ir aifgahjufe, bet no kuras sinama politiska mantiba pahreet uš tagadeju kabinetu. Ja 16. aprilis wareja rastees pateizotees sistematiskai un šlepenai šagatawofchanai no Baltijas muischneezibas, pabalstitas no wahzu militaräm aprindam, kas man leefas, ir dokumentari skaidri konstatets, tad beš tam 16. aprili weizinaja ari muhsu wafchu eekfchejä politika, kuras galwenais faturs bija neušiziba uš Latwijas demokratiju.

Kamehr Latwijas demokratiija toreis winrus frontes šmaka sem leelineeku-kommunistu juhga, Leepajas sozaldemokratijai nahzäs iszihnit šihwu zihau ar muhsu Walbibas eekfchejo politiku, kura skaldija demokratiju un skaldidama padarija 16. aprila warochem winu darbu weeglu. Es wehletos, kaut masa'ais darba kabinets isfargatos no šchis kuhdas. Ja ari winfch nespehs isfargatees no täs, tad mums naw ne masafas garanti'as, ka, eedodami weemu pirfstinu teem laudim, ar kureem mehš tagad ejam kompromisa, wehlat mums nebuhs jaatdod wiša roka un pat wiša galwa. Wini naw sentimentalas jaunkundsites, kuras nošchelo sawus grehtus un wehlas atgreeftees. Tikto buhs isdewiba, tikto to atkaus realo spehku šamehru, 16. aprilis war at-fahrtotees. Tas neatfahrtosees tikai tad, ja štipra buhs Latwijas demokratiija, un Latwijas demokratiija buhs štipra, ja štipras buhs winas organifazijas, kuras waräs augt un attihfitees, ja tagadejais darba kabinets nestahfees zekä, atturefees no ta kompromisa eekfchejä politika, kas tam usspeests wispahrigi. Waj winfch to waräs? Waj waräs — par to es koti šchaubos. Bet ja to newaräs ispildit kaut nezil leelakä mehra, tad Latwijas demokratiijai jafata, ka tagadejais kabinets winai war neft tikai jaunas breefmas no labäs pušes, kuras programa ir isteikta skaidri winas partijas laifkrakstos, ka par wisu ir jaatbalsita Baltijas baronu leelgruntneeziba, ka wahzeetibas kulturäs pamats. Ja tas nebij eefpehjamis ar reakzionaru politiku un ar waras lih-dsekeem, ja to newareja pat ar Wahzijas kara spehtu, tad to beš schaubam mehginäs ušturet ar to kompromisu, ar to nelabprahtigt jastahbito ministru kabmetu, kahds tagad ir. Mehš waretu nowehlet teem pateeseem demokratem, kurei eeket tagadejä kabinetä, lai wini istura to zihau, kas wineem stahw preefschä. Waj wini to istures, par to es koti schaubos.

Tautas Padomei, azimredot, jarehkinas wisaugstakä mehra ar notkufcho kompromisu. Winai buhs pawairot šawu eefpaidu atteezibä uš tagadejo ministru kabinetu, ja wina grib palikt šawä tagadejä weidä. Ja Tautas Padomes wairakums, par labo špohru nerunajot, grib palikt uš fawas platformas, ja ari warbuht winfch buhtu speests isteikt kabinetam šawu ustizibu. — tad Tautas Padomei pašchai un winas pilsoniskäm grupäm japaleef par pastahwigu kabineta kontroles eestahdi, nekaujot tam nowehrst es no täs platformas, kura no mums ir peenemta. Ja Tautas Padome to spehs, tad warbuht mehš sinamä mehra warefim neutraliset to launumu, kas mums no afreenes ir usspeests. Täs ahrejäs waras, kuras mums tagadejo kompromisu ir usspeedufchas, ka to rakstija laifkrakstos un ka tas isflaneja no ministru presidentä pa-

šinojuma, teel nosauktas par mums labvēhligām warām. Man us šho raksturojumu ir drusku šawabaki usfkoti. Weenu es gribetu: lai šhis labvēhligās waras dsirdetu, redsetu un šapraštu, ka tas kompromiis, kuru winas ir usšpeedušas, ka tas Latwijas tautu newar nowest pee ta labvēhligā isnastuma, pee šahda to waretu nowest ihsta demokratiška Walbiba, kas atbalstītos us Latwijas tautas wairatuma. Un to warš tikai tahda Walbiba, kura par šawas poltišās programās galweno un zentralo punktu usstahdīs to jautajumu atrišināšānu, bes kureem naw domajama daudš maš normala dsihwes attihstība.

Mehds teikt, ka kara laikā newar iswest plaščas politiškas programās, ne-mehds atrišinat leelus problemus, tad jawed tikai karš. Bet tee šaudis, kas to šaka, aismiršt weenu, ka kuru war west ar šinamu šajuhšmu tikai tad, ja tam ir šahds mehriis. Man ščheet, ka nesin waj muhju zeenijamā ministru prezidenta deklaracija ir warejute Latwijas tautas masam rahdit, ka ir gan weens mehriis, par kuru jaect zihnā us abām pusēm. Latwija jaatswabina no komunistu juhga, bet wehl leelakā mehrā no tās waras, no ta muiššneeziabas kara šehka, kureš wišu laiku posta un laupa leelako daļu no kursemes. Un šhi šajuhšma muhju demokratiškai armijai waretu rastees pilnā mehrā tikai tad, kad wina waretu teikt: Mehš radam demokratišku Latwiju, kura naw weetas tahdeem preekščstahweem, kuri ir winas naidneeki. Tagad, par noscheloschānu, wina to teikt newar. Un tomehr es gribu isteikt to pahrliezibu, ka Latwijas armija, neskatotees us notikuscho kompromiisu, stahwes šawa usdewuma augštumos un palihdīs reis kompromiisu nowest pee wežām wehsturiskām grabaščam. (Applausi.)

Pee ministru prezidenta deklaracijaš, pee teem praktiškēem šokeem, kuras winšch tajā ir usfkaitiis, man naw daudš ko uskawetees. Šo galwenā, ko mehš gaidam no Walbibas, ka tai naw, un tee darbi, kas tur ir mineti, newarēs tikt iswesti, eekams semē nebuhš meera.

Es gribu aiskert til wehl weenu punktu, kureš mums stahw deesgan tuwu tas ir ministra prezidenta aiskustinatais amnestijas jautajums. Bija agrak ilka runa par weenpušigu amnestiju poltiškeem un kriminaleem noseegumeem pa labi. Man ščheet amnestija Latwija jadod poltiškeem pa labi un pa kreiši. Naw jaaismiršt, ka galwenee wainige, kas radija Latwija komunistu diktaturu, sehch tur pa labi. Ja amnestē weenus, tad jaanestē ari otri. Tas buhtu logiski un pareiši. Waj tahdu likumprojektu šehš isstrahdat muhju teesleetu ministrija, aš kuras nuguras stahw „Nazional-Mušichussa“ kungs un waldneeks Reišnera kungs, par to es loti šchaubos. Šahds buhš šhis likumprojekts, kur mums wišmasaš uštizibas ir pret tagabeju teesleetu ministru ar winas galwu? Latwijas teesam warām nowehlet stahwet šawa usdewuma augštumos un isuret zihnu, kuru winām nahštees west kaira šinā ar teem, kas stahw winām preekščā, un kam teesa un taišniba naw ne šapelejušcha wehrdina wehrtas, ka bijušcham „ministrim“ profesoram Sokolowška kungam, kureš darija wišadas nelikumibas, ne azu nepamirškškinadams.

Šad ir runa par amnestiju, tad mehš gribam, ka ta tiktu iswesta wišbrihšakā laikā, lai tiktu rahdits ar likumu un darbu, ka brihwā demokratiška Latwija neaiimiršt toš šaudis, kuri ir maldijušchees pa kreiši, reis wina apschelo noseedsneekus pa labi. (Applausi.) Kunajot par amnestijas neatleekamibu, atzeros, ka weenā starpšratziju sehde ministru prezidenta kungs mums teiza, ka zeetumi ilšchot loti labi eerihkoti, ka amerikani gahdašchot, lai teem, kas winos atradišchotees, nebuhtu gruhti. Tur nu mums jaska, šewišchi mums, sozialdemokrateem, kas ar zeetumu deesgan beechi dabujām eepašihtees, war pat teikt, ka zeetums mums daščreis ir otras mahjas — mums tomehr ir jaska, ka ihstas mahjas ir miškakas un labakas, nekā zeetums, lai ari nesin zik labi tur buhtu. Tadehl mehš prasam, lai amnestijas likums tiktu islaistis wišbrihšakā laikā, ka wiš tee, kas šmok Rigas un žitos zeetumos, tiktu atkal us brihwām šahjam.

Ja es wišu laiku runaju par Baltijas muiššneeziibu, par Baltijas reakzionaro wahzeetibu un nostahdiju wina šā Latwijas demokratiijas ašako eenaidneeku, tad es nebuht negribetu, lai to šapraštu tā, it kā kad mehš isturetos naidigi pret wišu Baltijas wahzeetibu. Mehš, sozialdemokrati, neesam par tantu naidu, mehš gribam šaprastees ar wišēem pilšoneem. Vai wahzi neredš pee mums nazionalo naidu, bet mums, wišai Latwijas demokratijai ir teesiba prasit no Baltijas wahzeem, lai wini, kā lojali Lat-

wijas pilsoit, nostahjas ar mums us demokratiskeem pamateem. Tas patš sakams ari par teem kreweem un ebrejeem, ar kureem mehš gribam šaprastees un kopā strahdat, tā ar wehlameem demofrateem. Bet mehš newaram usskatit par lojaleem pilsoaneem un Latwijas demofratijas draugeem to weenu zittautibneeku grupu, kura domā, ka wišš labums naht no Koltšhaka. Baltijas muishneezibas karasperks, Baltijas landeswehrs, waj tā tauta to mehšs saukt: „landes swehrs“ (jahle smejas) ir dabujis pehreenu un ir speests padotees, tagad wišš domā un lihds ar to wehl ziti pulki, kuri schimbrihscham naht no Wahzijas — un pehz sinam, pahreet Biwena deenestā — un grib padarit Latwiju par basi zihnat pret leeloneezismu, par Koltšhaka kreewiju. Mehš neefam leelineeku draugi, bet ne tee leelineeku eenaidneeku draugi, kuri grib kreewiā nodibinat Koltšhaka diktaturu. (Applausi.) Koltšhaku mehš neuskatam par kreewijas demofratijas nodibinataju. Es esmu pahrleezinats, ka buhs reis demofratiska kreewija, un ar tahdu kreewiju no weenas puses un ar ihsti demofratisku Wahziju no otras puses mehš gribam dšhwot draudsigās atteezibās. Mehš labi šaprotam, ka kreewijat wajadšiga ijeja us Baltijas juhu un mehš gribam buht wiņas un wiņas tautas draugi, bet mehš bijām un esam un muhschigi palšim kreewijas reakzijas eenaidneeki, (Applausi.) Šho kreewijas reakziju mehš redsam personifizetu Koltšhaka personā. Mehš isšakam šawu protestu un šrahbasim ar wahrdeem un ar darbeem pret to, ka demofratiska Latwija paliktu par to baī, kur pulzejas kreewiji sem Koltšhaka ka oga, kas cetu pret leelneezismu. Organisedama Biwena un Koltšhaka puikus, Latwija raditu kreewu demofratijā naidigas atteezibas pret semi.

Tapat tā mehš gribam draudšigas atteezibas ar kreewijas demofratiju, tā mehš gribam ari ar Wahzijas demofratiju. Tas afais karich, kurešch mums bija ja izjihna Reedras laikmetā, naw jausskata tā naida para dišana pret demofratisko Wahziju un wahzu tautu, bet gan pret tām wahzu junkuriskām un miilitariskām aprindam, kuras usspeeda šawu šihnožu Wahzijas politikai — Latwijā. Wehl nesen Wahzijas šatwerfmes šapulze muhsu draugs, neatkarigais sozjalists Gaase pazehla Baltijas jautajumu. Winam atbildeja Winnigs — deemschehl ari wehl tagad Wahzijai šuhnis Baltijā, — wiššch teiza, ka newarot ar naidu usskatit Latwijas muishneezibu, jo wiššch tajā redsot ne tikai grupu, kam ir šinams priwilegijas, bet ari grupu, kura 700 gadus esot nefuse un usšurejuse Latwijā wahzu kulturu. Zihnu ar Baltijas muishneezibu wiššch usskatot tā zihnu ar wahzu kulturu.

Ar Wahziju, kura tahdu politiku grib west un pabalstīt Baltijas muishneezibu, mehš palikšim eenaidneeki un turpināšim wiššchahko zihnu. Waj schahdu zihnu ahreja politikā us abām pusēm war west muhsu tagadejais darba kabinetš, par to es schaubos. Kas atteezas us pretoshanos Wahzijas ahrejai politikai, kuru wiņa te grib ihwest, wiššch, šaprotams, atradis leelaku energiju, bet waj wiššch wards west zihnu pret teem, kas organifejas sem Koltšhaka šlagas? Es schaubos. Un ja muhsu seme leelakā waj masakā mehrā paliks par Koltšhaka armijas basi, tad ari Latwijas demofratija newarēs justees drošcha, kamehr wiņa pate nebuhs šipraka par teem šwešcheem špeheem, kahdi ir muhsu seme. Tpehz pirmats un galwenais usdewums un kuru lihds šinamam mehram waretu pabalstīt wiša Latwijas demofratija — ir špehzigais Latwijas demofratiskās armijas radishana. To war pabalstīt wiša Latwijas demofratija, wiņa waretu to darit wehl leelakā mehrā, ar wehl leelaku šajuhšmu, nekā lihds schim, ja tas walšs ispidu aparats, kas to iswedis, nebuhtu bijis šastahdits pehz ta kompromiša, pehz kura wiššch ir tagad organifets. Tagad to šajuhšmu pee armijas radit buhs gruhti.

Muhsu, sozjaldemofratu šrakzijas, atteezibas pret tagadejo kabinetu ir škaidras, un man tas nebuhs gareem wahrdeem wairs jaatkairto. Mehš tagadešam kabinetam, ja ari mums, masafais man, ir zeeuiba pret pašchu kabineeta galwu, parlamentari ku usstizibu isteikt newaram. Mehš esam tai bšikā pahrleezibā, ka nomeerinat semi šchis kabineets nespehs. (Applausi kreisā špahrnā.)

Preidents J. Tšhastke: Wahrds peeder ebreju „Bunda“ preekschšahwin Sacharewitšham.

Sacharewitšhs (runā kreewifski): Ebreju Sozjaldemofratiskās Strahdneeku Partijas „Bunda“ un Apweenotās Ebreju Sozjalistiskās Strahdneeku Partijas wahrda es atlarju šew šaštit us ihšu brihdi juhsu usmanibu.

Mehs eestahjamees Tautas Padomē, neraugoties uj to, ka skaitijām viņu tikai par tautas preekščstahwneezibas jurogatu, tikai par stalascham, kas uj laiku fazeltas preekšč galigas daubj pamatigatas ehlas usbuhwes, preekšč Satwerfnes Sapulzes, kura tiks šafaulka uj teeschu, aisklahtu, weenlihdigu, wispahreju un proporzionalu wehleschamu likuma pamata. Kant gan Tautas Padome fastahbijās sawstarpejt ween-jotees wisām winā eesoščām partijām, tomehr mehš eestatom, ka esam winā eestahju-schees newis uj koalizijas pamata ar pilsonisko Tautas Padomes dalu, kura no šawa widus irandisja Waldibu, kuras iswehleschanā mehš kopā ar latweeschu sozialdemokra-teem atturejamees no balsoschonas un par kuras darbibu mehš neunemamees nekahdu atbildibu, bet mehš šhe esam klahi tā ebreju proletariata preekščstahwjt, lai kopā ar latweeschu sozialdemokrateem aisstahwetu strahdneeku šchiras šaimneeziklās un politiskās prasibas, lai bihditu Waldibu zelā uj demokratiskām un sozialām reformām, kuras usstahda sozialdemokrati un kuras šeri eetwer wizepezeeschamatās strahdneeku masas wajadibas; tās-masos, kos daubj pahrsihwojuse un isheetuse gan pasaulēs kara deht, gan dšilu sozialu šareschigijuma deht, kuri ir no mums pahrsihwojamās sozialās rewoluzijas šekas.

Žittahjt Waldibas konkrētee šoti un pašahkumi ees pa to zeku, kuru sozialdemokrati nosihmejuschi, tiktahjt mehš Waldibai apšolan šawu pabalstu. Bet kur Waldibas rihžibā špihdēs zauri pretejas dabas tendenzes, tur mehš ar wisu špehtu, islectodami šawu espaidu uj masām, žihšimees pret wisem Waldibas reakcionareem šokeem, gan Tautas Padomē, gan ahropus tās.

Mehš atklahsti un kategoriski pašinojam, ka Winza kungs, kuresch eestahjees kabinetā tā ebreju tautas preekščstahwis, ir tikai ebreju pilsonibas, ebreju plutokrati-jas, bet newis ebreju demokratiyas, ebreju strahdneezibas preekščstahwis.

Beeweenodamees teem pašaidrojameem un šlehdseencem, kuras šneedsa un šneedj mani beedri no sozialdemokratiskās prakstjas, atteezibā uj tagadejo un agrako Waldibu, aši kritisejot winas darbibu, usstahdot dāschūs strahdneezibai šopejus politiskus jantajumus, es, lai neatlahrtots, apstahšchos tadeht tikai pee tautibu jantajuma, pee muhsu nazionalajām konkrēām prasibām. Mehš štingri protestejam pret to šchowi-nistisko dwingu, kura pahrnehmuse šinamu dalu no latweeschu šabedribas un prešes Tautu pašcholeneschanās prinzipt nedrihtst tikt šaprasti tā pilniga brijwiba šchnaugt un nomahkt tautibu masakumu. Mehš brijhbinām Waldibu no šchi šlidenā un bihsāmā zelā, kuresch špehj tikai pašinat tautibu beršeschanos. Tikai uj dāschadu Latwiju apdsihwojuscho tautibu weerigas kopdsihwes pamata, tikai uj brijwas kulturelas attihstibas espehjamibas pamata, un newis uj tautibas štrihdu pamata, war tikt nokahr-tots nazionalais jantajums. Un tā uj konkrētu prasibu, kura tikai weentigt špehj nomeerinat wiškojoscho nazionalu kaislibu, nazionalu norchkinu, apwainotas nazionalas pašchmihlas un eelahrojumu juhru, mehš usstahdam nazionali ulturelas autonomijas lošungu, kuresch pa preekšču tika pazelts „Bundā“ un pehž tam peenemts šreewijas sozialdemokratija. Kulturelinazionala autonomija pareds, ka wiši kultureas darbi, školās, bibliotekās, teatri u. t. t. teek nodoti paščas nazijas wadischanā, kura no šawa widus iswehl organu, kas par teem pahrsin. Tikai kultureli-nazionala awonomija špehj nodroschinat masakuma tautibu kulturelu attihstibu, nowebrst tautibu štrihbus, rādit bes šahpem dšihwes špehjigu walsts organismu, kuresch apdsihwots no masakuma tautibām, darit darba špehjigatas wina parlamentarās eestahdes, kuras warēs noda-tres radoscham walsts darbam, bet newis wezu tautibu rehšina nokahrtošchanai, — tikai kultureli-nazionala autonomija eewiršis žihnu starp dāschadām grupām walsti dabigā šchiru gultnē, bet newis masotā nazionalā gultnē, lihds ar to nokšaidrojot šchiru apšinu tautiba wairakumā un masakumā.

Bet ne tikai ar šabedriht-teeschu organu radischamu janodroschina brijwa kulturela attihstiba tautibu masakumam, janem ari wehrā tautibu masakuma intereses uj ahru, t. i. šabedrihtā un walsts dšihwē, administratijas un walsts eestahdēs jāpe-laisch lihds šinamam prozentam, kura norma jāisštrahda atteezīgā likumprojektā, lihdsjās nazionala wairakuma walodai ari nazionala masakuma waloda. Bet tas nosihmē, ka teesā, administratiwā praktikā dāschadās walsts eestahdēs nazionala masakuma lozekleem teesiba mutiklās šarunās un rakstikos eesueegumos leetot šawu walodu un prasit no walsts preekščstahwjeem atbildi tai pašchā walodā. Luht, kahds ir šaturs wešlam komplekšam prasibu, kuras mehš isbihdam tautibu jantajumā.

Mehs loti labi saprotam, ka, warbuht, muhsu prašības neatradīs peekrišchanu Tautas Padomes pilsoniskās daļas wairakumā un pat kahdā assimiletā ebreju pilsoņības daļā, kura isauguse šweščā apfahrtne, bet mehs šakam, ka šchai jautajumā, kā ari zitos jautajumos, pee kureem sīhtaki pakawejās ziti beedri no sozialdemokratu frakcijas, mehs nekad nenoestim no šchiru zela, mehs weenmehz zentifimees, iļleetodami wišas eespehjamības, kopā ar sozialistiskajeem un konsekwenti demokratiskjeem zitu tautību elementeem, kuri ir demokratiski ne tikai wahrdoš, bet ari darboš, radit tahduš apstahkiš, tahdu šabeedrišku spehku šamehru, pee kahda muhsu balši nšklauštos un wairak ari rehkinatos ar muhsu prašibam.

Prezidents S. Tchaikste: Wahrds peeder nazionaldemokratu frakcijas peekrišchahwin Skalbes kungam.

R. Skalte: Kungi Tautas Padomes lozekli! Behz 16. aprila Latwijas likumigā Bagaidu Waldiba atkal war šapulzeteš šawā galwas pilsehtā un spreest par Latwijas likteni. Tautis gruhitās deenās, kuras mehs peedšhwojām Seepajā un kuras bij lihšfigas nomahzschai šlimibal, kad pašchu tautas spehks bij šaistits, kad mums nebij zela, — es ar ruhpeem škatijos nahkotnē un domaju, kahda gan buhs ta deena, kad Latwijas Bagaidu Waldiba atgreesifees šawā galwas pilsehtā. Waj ta buhs kahda šweščha wara, kas to kems als rokas un wedis, waj tas buhs muhsu pašchu tautas spehks? Toreis es wehl newareju uš šcheem jautajumeem atbildi atrast, bet laikš mums ir dewis atbildi. Pašchu tauta ir nahkufe, waronigā un droščā Seenek-Widšeme kopā ar mums draudšigo Šgauniju ir nahkufe un atweduse šawu Waldibu šawā pilsehtā. Es esmu pahrelezinats, kungi, ja muhsu Waldibai un Tautas Padomei nestahwetu klacht šchis šwehtais tautas spehks, tad šchodeen newis Tautas Padome, tad šche unatu Andreewa Needras šašaukiā tautas weetneeku šapulze. (Applausi.) Lai šweiznats muhsu tautas spehks! (Zuhšnigi applausi.)

Mani kungi! Pašchi šawā tautā lai mellejam pirmo un stiprašo atbalstu Latwijas walšts uššehchanai. Kungi, Tautas Padomes lozekli! Škalšts ir šchis brihdis, kad mehs redšamees kopā pee walšts darba, un tomehz, es juhtu, wahrdi nestan, wahrdi ir it kā bes špahrneem. . . . Klaut kas muhs nospeesch, kungi! Klaut ir šudrabs, klusu zeešt — šelšs. Bet es tomehz gribu runat, jo pa šcheem tumschajeem warmahzibas mehnešcheem ir šakrašjees tik daudš šelta un šchis šelšs ir apruhšejis asarās, ka šchoreis es gribu iswehšetees lehtako metalu.

Kungi! Ušwakar mehs ušdeiwām šastahdit jaunu kabinetu ministru presidentam Umana kungam, mehs greešamees pee wina, ar wišu uššizibu, kā pee ta kabineša galwas, kurešch isiurejis tik gruhitās zihnas, isturejis lihšs galam un ar šlawu atgreesjees šawā galwas pilsehtā šigā, apwektits ar wišas tautas zeribam, glabadams tos dahrgumus, kuras tauta winam uštizejuse. Mehš greešamees pee wina ar wišu uštizibu un ar wišgaischakām zeribam. Kabinets ir šastahditš, tos wahrduš mehš šinam — bilde ir gatawa. Man šašata, ka mon ir drusku jantkahppas šchis glesnas peekšchā. Es rebšu, ka krahtas uš winas ir par daudš tumschās, mehš wehšetos redset gaischakas krahtas. (Applausi.) Nu ja es runaju par šcho kabinetu, tad tikai tapehž, lai newehšetu muhsu baroneem laimi un špihdoschu politisku ušwaru. Šakanti uš zihnas lauka, wini ir peespeedušchi muhs kopitulet politiski. Mehš esam bijušchi speestri šap tulet winu peekšchā un eerahdit wineem wairak weetas ministrišā, nekā wahzu eedšihwotaju daudšums to prasa un atšauj. Es teizu, mehš bijam speesti. . . . Kompromišs, par kuru tā uštranzas tauta, ir notizis. Es šširdeju, ka kompromišs nenoštikšot, ka pašchu baronu takts muhs glahšchot no šcha kompromiša. Wini gribot šattit ar mums kā brihwi zilweki ar brihweem zilwekeem bes naida, b.t. par noschehlošchanu, ta ir bijuse malšichanās! Baroneem šchl takta naw, un šchis takts bij wajadšigs, lai mehš waretu atgreesstees šawā šemē uš meerigu politisku dšihwi. Tas naw notizis! Mehš esam bijušchi speesti uš šcho kompromišu. Baroni lihšs pašcham pehšejam brihdim ir turejuschees pee isšpeedeju politikas, ir turejuschi mums rewollweri uš kruhtim. Mani kungi! Neweenā šemē, neweenā brihwa walšti newar peeklaist šchahdu politiku, bet pee mums šchai politikai ir panahkumi. Dihšs pašcham pehšejam brihdim mehš šširdam draudus pahri Seelupei, kas uštrauz prahtus. Ja wišš nebuhtu jau notizis un muhsu domam te buhtu wehl kahda nosihme, es teiktu: „Kungi baroni, newaldat muhs, nedraudat mums, šchis lihššeklis wairs neweff. Ar ko tad juhs warat wehl draudet? Waj tad juhs wehl nešat darijuschi wišu, ko juhs esat špehjuschi darit,

waj tad muhsu tauta naw lintfchota us wifseem zekeem un eelu stuhreem? Safat, waj juhs wehl faut ko warat? Mums ir dšilt apreebusēs fcht draudu un buhres poli-ika, mehš dšilt nizinam fcho dšihwi, kura mums teef bahsta latrā gabijumā sem deguna. Mani kungi! Šchi wara drihs buhs falaušta, un tee, kas tagad wifur plahtas ar sawu warmahzibu, drihs stahwēs weeni pašchi us lauka, tavehš, ka warmahziba mums ir beš gala apnikfše, mehš winau nizinam, tapāt tā postu un nahwi, kas til bagatigi ir sehti muhsu semē. Kungi! Mums teef fajzits, to praša Sabeedrotee. Es gribetu fche eteifkt wairaf takta. Sabeedroto wahrdu mehš newaram un nedrihftam eejaukt fawas semes eefšhejās politifkās zihnās, es gribetu eteifkt fandsēt Sabeedroto wahrdu un ufturet winau lihru tautas apšindā, tā tas ir bijis wifu fcho laiku, fahkot no Nazionalpadomes dibinafchanās. Ja juhs gribat taišit konferwatiwu polittiku un ja fchis zefšch juns isleekas patihkamaks un labi brugets, tad ejat meerigi pa fcho zeku un fakat, mehš to gribam un mums tā patihf, bet nejauzat fchāi polifkifā Sabeedroto wahrdu. No Seemek-Widšemes ir atfkanejufe kahda simpatifka balšs, kurai buhtu wehlams labaks zefšch, nekā tas, kahds winai tifa dotš. Es atzeros Nonahža rakftu „Mums wajaga notihritees.“ Šchi notihrišchanās ir fahfufēs, bet gan no otra gala. Semneeku Saweeniba ir fahfufe notihritees no nazionaleem elementeem, kuri no pašča fahkuma flubinaja neatkariigas Latwijas ideju. Mehš arween mafal fahkam redset ap muhsu Waldbibu fchos muhsu darbineekus. Wifset weens, otrs, trefšch un beidsot teef noftrihpotti fšchetri muhsu nazionalee miniftri. Waj tas ir gudri, isflehgt mekelu dalu no nazionalas fabeedribas? Muhsu partija ir masa, winas balšs fkan klufi, bet es gribu protestet, ka no Waldbibas isflehšf fabeedribu, jo waldbiba ir ari organifeta fabeedriba. Tagad fchis kabinetš ir gatawš. Mehš winau faufkfim par darba kabinetu. Pateefi, Latwijai stahw preekfchā leelas, fmagas deenas, leels darbs, kas praša leelus fpehkus. Winai buhs fchis darba kabinetš, tai buhs zilwefi, kuri buhs labi biroja strahdneeki. No fcha kabineeta ir atfkumta wefela daka Latwijas fabeedribas, bet darbs ir par leelu, lai atstahju plaišu starp kabinetu un fabeedribu, wehl wairaf, plaišu starp tautu un Waldbibu. Mehš nedrihftam noet tantai garam. Šchis darbs praša milfu fpehku, un lai winau waretu padarit, tad wajadsetu greetees pee ta labširdigā milfšča, pee tautas, kura nekad nenodos sawu labako, kura iŋnešis wifas gruhtibas un iswedis muhs gaischakā nahkotnē. Bet muhsu Waldbiba, fpeesta waj nespeesta, leekas, naw fchoreš daudš domajufe ne par tautu, ne par fabeedribu. Wina, ka redsams, ir aifmirfufe fchis diwas leetas un ir gahjufe zeku, kursch tai ir lizees weeglašs. Tomehr es domaju, tanta, kura ir peezechufēs un kura fahf apšinatees sawu ufdewunu, beidsot warbuht isglahbs fcho Waldbibu no winas kluhdam. Tanta fju, ka Latwijas likenis ir winas rokās (applausi) un tanta buhs un stahwēs par sawu Latwiju, isplidš sawus peenahkumus lihšs galam. Šcho brihdi man ir jafata, ka wina ir wilufēs sawās zeri-bās. Wina domaja, ta ir peenahfufe leelā festdeena, kad wina warēs notihritees, nomafgatees, uswilkt baltas drahnas, ka wina warēs notihritees no leelineekeem no kreifšās un labās pufes. Šchi festdeena naw wehl peenahfufe, bet wina buhs.

Presidents J. Tšchalste: Wahršs peeder sozialdemokratu fratžijas lozeklin J. Zelmam.

J. Zelm s: Godatee Tautas Padomes lozekli! 14. juliā, wakar, fchejeens Franzijas kolonija swineja demofratijas fwehtus, tās demofratijas, kura kahdreš fagrahwa Balstiliju. Wakar ari Tautas Padomes preekfchstahwji iŋjusti apšweizja fcho demofratiju, ta pafaules demofratiju. Latrakfti, eesahkot ar pilfonifko presi un beidsot ar bulwara lapam, no weena lihšs otram ari apšweizja fcho demofratiju un mums likās, kī mehš ari pateefi swinam demofratijas uswaru. Bet tajā brihdi neween Latwijas, bet ari starptautifkā demofratija fanehma weenu pliki pehš otro. Birmais bija, beš fchaubam, ja ne plikis, tad wifmas fahpigs aptampeens Seemek-Latwijas demofratijai, kura jaunū kabinetu fanehma ar fajuhsnu. Tas bija pirmais plikis! Blafus fchāi Seemek-Latwijas demofratijai, plezu pee pleza, rotu rokā zihnās Igaunijas demofratija, kuras lofungi bija deefgan fkaidri un noteikti. Kad jaunais kabinets stahjās darbā, ari Igaunijas demofratija fanehma sawu pliki: wina bija zihnijufēs pret apšpeedejeem, bet redš tos jaunā kabinetā. Wina to zitadi istukot newar un nespehš, tā pliki few. Šchis plikis warbuht nahja negaidits, warbuht bija sawā sinā nenowehrfchamš, bet ne Tautas Padome, ne ari winas ustizibas wihri nebija dširdejušchi tautas balš no seemekeem, tahdas paščas demofrotijas balš, kahdu mehš wakar til leelifki sumi-

najam un godinajam. Wina nebij ari dsirdejuše Deenwid-Latwijas demokratiijas balst, kas wehl zeešch sem melna brunineeka pakaweem. Es atlauschos šche nolastt tilai diwas rindinas no „Baltische Heimat“: „Daudst eedšihwotaji šabehg meščos, kur tee glahbjas no wahzu saldatu laupišchanam un warmahzibam.“ Šchi ir ta otra mušfu demokratiijas dala tani brihdi, tad eedomajamees, ka ari Rigā demokratiija eeneh-muše Baštiliju, no kuras 700 gadus melnais brunineeks walbija pahr Latwiju, tani bridi peenahl šchis sinas.

Demokratiija starptautiskā nosihwē ir isdewigatā maska špekulazijam, isdewigata nešā ostrublis waj kereņa Smilšču eelas birščā. Wišpahr, wišas birščas lotti weikli špekulē ar šcho masku. Šchis opweenotās pafaules birščas atraduščas jew zeenigu mašlernu Kreewijā un šchis mašlerns ir Koltščaks. Pahr wianu mehš lasam šchahdu pašinajumu: „Generaladjutants Judenitščs eezelts pahr wirspawehlneeku wišewem pulsteem, kuri zihwas šewmeku-veetrumu frontē un pee kureem peeder knasa Divena pulkt.“ Mehš sinam, ka šchajos Divena pulkos eeet ari tā šauktais „landeswehrs,“ mehš sinam, ka uš šchi pašča landeswehra peeprašijumu sehđ tagad Tautas Padomē tee, kuri nesen, buhdami Needras ministrijā, bija pašlubinajušchi pahr ahprens likuma šahwofšewem ihšo Pagaidu Waldbiu ar winas ministreem un Tautas Padomes lozekkus. Tee tagad prowisoriski, lihds pirmam isdewigam „putščam“ atsinušchi demokratiijas platformu. (Applausi.) Un tahds ir šchis politiskais rinks, kas eesahitās Berlīnē, Londonas un Parises birščās un noslehdsas jaunā ministru kabinetā. Divena dalas šanehma pabalstiu no Wahzijas walstis un Berlīnes birščas! Tas wišs ir weena šabeedrota biršča starp Koltščaka, Divena un „landeswehra“ dakam, beidsot ar „nazi-onalauschuffu,“ kuras wišas šrahdā kopā un kuru preekščā ir nolizees jaunais ministru kabinets. Tas ir rinks, no kura mehš neredsam šche išeju. Ta ir ta pafaules politika, kuru iswed pafaules birščas, tas ir teeschais un šahptigokais šiteens wišat demokratiijai starptautiskā maščtabā. Sozialdemokratiijai šchee trihs šiteeni apšihmē warbuht tos šwehtkus, kuras wakar šwineja ta demokratiija, ta wehšturiskā demokratiija, kura kahdreis pateesi nostahjās wišas demokratiijas preekščgalā. Mehds teikt, ko mišlejt, to šitot un mums to nahkas dsirdet ari no pilšoniskām partijam, ka wiši tee ofizielee un neofizielee šiteeni, kuras demokratiija ir šanehmuse, ir leekas mišlestibas ipluhdums. Un ja nu mehš sozialdemokrati isšakamees pahr to ašati, tad mehš to nesaprotot. Es un ari manas frazijas bredri domajam, ka šchee šiteeni nebuht nau leekas mišlestibas ipluhdums pret demokratiiju, bet ir zitadi šaprotams. Šche man gribetos ašrahdit uš kahdu tipisku mušfu laiku parahdibu. Šaimneeziskās dšihwes šabrukuma laika radees Kreewijā kahds lihds tam neparašts, nepašihšs tips, kuršch pehš sinama laika eeradsš Latwijā, tas tips ir, ko kreewi šauz „милитаризм,“ „mašineeka“ tips, kuršch ir šabrukuščas šaimneeziskās dšihwes tips. Normalos laikos mehš štatijamees uš to tā uš nenormalu parahdibu, bet pee mušfu nenormaleem apšahškeem mehš dashreis ešam špeesti isšleetot wina pakalpojumuš. Bet nu redsam, ka šchis mašineeka tips ir parahdijees ne tilai šaimneeziskā dšihwē, bet ari eeweesees politika. Wolstis politika šchis tips grib šrehlet lonu, walstis politiku grib padarit atšarigu no šchi mašineeka tipa. Šafaka, ka ari pee mums Latwijā walstis politiku grib darit atšarigu no šchi politiskā mašineeka tipa, grib darit Latwijas politiku atšarigu no miltu mašfa. (Drošfnis šahlē.) Ta ir behdiga parahdiba. Neatšarigā brihwā Latwijā — un wianu grib darit atšarigu no šchi mašineeka tipa. Lihds ar šaimneeziskās dšihwes atšaunošchanu isšudis šchis mašineeka tips un lihds ar polišiskās dšihwes atšaunošchanu isšudis šchis polišiskā mašineeka tips. (Applausi.) Ja mums nebuhtu šchis pahrleezibas, tad mehš neweemu štundu nesehdbetu šche Tautas Padomē. Mehš uštizamees demokratiijai, neween Latwijas demokratiijai, bet ari Franzijas, Anglijas un Amerikas demokratiijai, šchaj šabeedrotai demokratiijai. Mehš ešam pahrleezinati, ka šchis mašineeka tips nosudis pats no šewis, un tad mehš, ihstee demokrati, teikšim wahrbu. Mehš ari greeshamees pee tās demokratiijas, kura šawu polišiku neaušch wišpafaules birščā, bet gan zita zekā. Rašturigi tas, žit tauta palikuse weenalšiga, pahr to nahkas isšamist. Ministru prešidents šawā runā ašrahdija uš lotti rašturigu parahdibu: wišch šatizis weemu lotti godigu kungu, kas wianam dewis lotti godajamu atbildi, kad leeta groštjufes ap palihdsibu Waldbi: „No tad nu mehš? — Waj tad to angļu te wairs nau?“ — atbildejts šchis kungs. Šautajums: kas tad ir kultiwejis un aušsinajis šcho neaprobeshoto pašahwibu ahreemš

warām? Waj tee naw tee pašči, kas teiza, ka Latwija tikai tad warēs ko panahkt un fa'neegt, kad wina stahwēs sinama elka preekščā uš zekeem. (Nemeers un protesta trofņis.) Mēhs sinam, ka iklatrs elks ir leels, kamehr wina preekščā stahw uš zekeem, bet tikko mēhs peezelamees kahjās, wiņsch top loti masiņsch. Tāpehz mums wajabsetu mehginat pazelt wišdr hšafā laikā Latwiju uš kahjam, bet nekaut mestees zelōs elka preekščā. Waj to spēhs jaunais ministru kabinets, par to jashaubas un to peeteefošči aishahdijuschī preekščrunataji. Man tikai gribetos ihsos wahrōs teikt, ka warbuht jamais ministru kabinets pateesi buhs darba kabinets, bet warbuht ari wina darbiba wis-
spilgtakt išpandisees uš demokrattjas muguras. (Stiprs nemeers sahlē.) Es neschau-
bos, ka pilsonistā apšina . . . (Kerimstofschs trofņis, preekščsehbetais šanz: es luhgtu
pee meera.) Es šinu . . . es šinu, ka tās kahjas, kas ir nemeerigas, peerahda, ka
winām min uš šahpigām "wahrschazin." Što war no jaunā ministru kabineta šagaidit,
par to es klusešču, bet ko no wina newar šagalbit, tas ir tas, ka newar gaidit, lai
pee badscheem augtu wišges. Es nolastšchu manas frazijas rezoluziju:

"Tautas Padome, nolaušijusēs ministru presidenta deklaraziju un nembama
wehrā pret plašcho tautas mašu gribu noslehto kompromišu ar reakcionareem
elementeem, kas nošimē Waldibas štipru nowiršišchanos uš labo, tautas wai-
rakumam naibgo puši, atrod ka tagadešais kabinets neatrīšinās Latwijas
išuhwes jautajumus demokrattiskā garā, un pahreet uš deenas šahrtibu!

Presidents J. Čchakste: Wahrōs peeder radikaldemokrattiskās frazijas
preekščstahwim Venus kungam.

R. Benus: Radikaldemokrattiskā frazija, apšinadamās pahrsišhwojamā mo-
menta nopeetnibu un šahwedama par to, ka iklatram ministru kabinetam jarihkojas
šakšanā ar Tautas Padomi, attuvas no plašchatām wšspahrigām debatem un leek
preekščā peenemt šekofchu rezoluziju:

"Nolaušijusēs ministru presidenta pašnojumu par kabineta nahlošchv darbi-
bas programmu, Tautas Padome, uškatot kabinetu tikai par pagaidu darba
kabinetu, kas šastahdits uš mums labwehlgo ahreio spēhku noteikiteem norah-
dijumeem un wina šastahws nešteiz Latwijas eedšihwotaju politiško un šaim-
neeziško pateeso spēhku šamehru, gaida, ka šchis kabinets ari pateesi išpildis
wišu to, ko ministru presidents ušwehra par wišpirms išwedameem walšs
darbeem, it šewišchī wehribu peegreešhot Latgales un Kurzemes ištihrišchanai
no wišem eenaidneekem, un pahreet uš deenas šahrtibu."

Presidents J. Čchakste: Wahrōs peeder ebreju pilsoniško partiju preekšč-
stahwim Fišchmana kungam.

Fišchmanis (runā kreewiški): Kreewu un ebreju, kā ari wahzu Nazional-
liberalās Partijas wahrōdā peeweenosjos radikaldemokratu rezoluzijat.

Presidents J. Čchakste: Wahrōs peeder Baltijas Wahzu Progreesiwās
Partijas preekščstahwim Schreineru kungam.

W. Schreiners (runā wahziski): Baltijas Wahzu Progreesiwai Partijai
japeebilst šekofchais pee ministru presidenta kunga šnojumeem par kabineta šastahdišchanu
un wina programmu:

Baltijas Wahzu Progreesiwā Partija iškaka šawu noscheloschamu, ka pee Lee-
pajas šarumam par koalizijas ministriju Baltijas Nacionalauschusa preekščstahwi ruma-
juschī nepiluwaroti ari Baltijas Wahzu Progreesiwās Partijas wahrōdā, tā tad kom-
promišs noslehts beš Baltijas Wahzu Progreesiwās Partijas peedališchanās. Baltijas
Wahzu Progreesiwā Partija, eewehrodama walšs intereses, kuzas tiktu apdraudetas kab-
neta šastahdišchanai nowilzinotees, bija špeekta nepeedalitees tagadešā ministrija. Wet
tā ka muhsu semes šahwowlkis wehl ir loti nopeetns, tad Baltijas Wahzu Progreesiwā
Partija tagadešā břihti atšakas no wišām tahlatām politiškām debatem un negrib likt
nekahbus šchkehršchus darba ministrijai zelā. Tāpehz Baltijas Wahzu Progreesiwā
Partija peeweenosjos radikaldemokratu rezoluzijat. Šchi peeweenoschanās buhs ari ahreja
šihme, ka Baltijos Wahzu Progreesiwā Partija tik pat weenprahitigi, kā eesahkot, godigi
šrahdā un štingri un neschahdigi šrahdās tahlat šche šuwerenā Tautas Padomē blakus
pahrejām demokrattiskām partijām, lai panahktu muhsu kopejai dšimtenei drošču un lai-
migu nahlotni. (Applausi.)

Presidents J. Čchakste: Wahrōs peeder Semneeku Saweenibas preekšč-
stahwim A. Klhwes kungam.

U. Mihve: Kēndama wehrā, ka Latwijis neatkarības atfihššana nav panahkama nerekhīnotees ar Sabēdroto gribu un ka ismozitā latweešču tauta un jeme tagadejā laikā gaida no Tautas Padomes un Valdības ne runas, bet darbus, Latweešču Semneku Sāveenības frakzija no politiskām bebātem atturas un peeweenojas Rādītaldemokratisks frakzijas rezolūzijai. (Applausi.)

Presidents J. Tšhaste: Wāhrds peeder Demokrātu frakzijas preekščstahwim Golta kungam.

D. Golts: Zēenitee Tautas Padomes lozēkli! Nostkaidrojot jāwu stahwollt pretim jaunfahstahditam ministru kabinetam, Latweešču Demokratisks Partijas Tautas Padomes frakzijas wāhrdā wispirms japaļawejas daschos wāhrdos tuwal pee ta, ko esam pahrsihwojuschi no ta laikā, kamehr Latwija tika isfludinata par patstahwigu, neatkarīgu wālski. Pa wisu garā pasaules kara laikā latweešchi daudsi ko bija pahrzēetuschī, wīki tika isprostīti materialā un nemozīti garīgā sīnā. Weidjotēs kara darbēem retrumos, bija zērāms, ka ari mehš waresim stahtees pee raschiga darba un pee fawās jānās wālsis isbuhwes un nostyrinaschānas. Tahds bija stahwollis pagahjuschā gada nowembrī. Israhdijās tomehr, ka schis zēribās bija pahragras un mums nahzās wehl pahrzēest ari uskīhdoscho komunisma wllut. Des pahrsihlejumēem jāfaka, ka schis komunisma wālbības laikmēis, kas Pagaibu Waldibu un leelo daku no Tautas Padomes lozēkēem spēeda no Rīgas aisbraukt, bija tahds, kas darija wisnospedoschako espaaidu us tautas masam un kuru pareisi isprast war weenigi tee, kas pašchi wīnu lihdsi isfihwojuschi. Preekšč tam wēna leeta ir skaidra: Ka tahdos apstahklos, kahdi tōreis wāldija, brihwā zilwēka dīshwe naw espehjana, jo brihwības un taifnības jēhdseeni bija jāudejuschi katru nostīmi.

War tadahl jāprast, ar kahdām ilgam Rīga un wīsa Wīdseme gāwija us atswabinaschānu. Ta beidsot nahza, bet nahza zaur wāzju kareiwjēem un kopā ar Needras wāldibu, sīkumīgā Tautas Padomes eželtā Waldība usturējās us „Saratowas.”

Sēfoschais kara gāhseens us Zēhsim un Wālmēeras wīrseēnā pabarija daudsus redsīgus un atklahja Rīgas atswabinataju ihstos noluhkas ari teem, kureem agrak wehl daschs kas nebija peeteekoschi gāschs. Ja mehš ari stingri stahwam us ta redses punkta, ka wīseem Latwijas eedfihwotajēem jāwā starpā jāsaprotas, tautību minoritatem jāgarantē wīfās wīnu dibinatās prasības, tad nefēnee notikumi mums wehl reis rahdija nepahrsprotamā kohrtā, ka muhsu sēwē ir kauschu schēra, kura muhsu wairākuma interesēs negrib eewehrot, bet zēnschās isdewīgā brihdī muhs apspeest ar rupjas warās palihdsību. Zēkas, ka ar tahdu uskātu kaudim jāpraschānās naw panahkama un domu starpības war ischēkrt weenigi ar eerotschu palihdsību. Serotschi tomehr tagad kluse un Tautas Padomes preekščā nostahjas kabinetis jānā fastahwā, kuresch atspogulo mums gribu radoschās preteschības isbeigt meera zēlā un stahtees tuhlin pee wālsis isbuhwes darba. Demokratiskā partija schai gādijumā newar kluset, bet grib atklahit pateikt, ka ne prinzipā, bet tik aīs leetderibās un eewehrojot daschados tagadejos apstahklus, wīna jūtās spēesta apmēerinatees ar tahdu kabinetā fastahdijānu, kahda ta notikuse. Pēemehram, newar apmēerinatees ar to, ka kabinetā sehēds diwi konserwatiweee wahzēeschi, bet neweēns brihwprahīgais wahzēetis. Ar nopeetnību jāschāubās, wāj radoschu darbu schis un wehl ziti eemesli nekawēs leelā mehrā tāpat ari darba kabinetu. No otras pušes jāfaka mums tik pat noteikti, ka pee schi radoschā darba jākeras tuhli un nekawējoschi, ka wālski jānodibina kohrtība, ka galīgi jāklwīdē komunistiskās anarchijas pēhdas, ka muhsu sēmi, eeskaitot kurseim un Latgait, jārauga wīsdrihsakā laikā isihrit no ahrejā un eeskējā eēnāidneeka. Šhe mums newar nekās buht korejs ar komunistu peekritejēem wāj wīnu sīepeni pabalstītajēem. War jāu buht, ka schini brihdī ir kōti isdewīgi guht lehtus laurus, spēkulejot us masu instinkteem, kurinot w nos nēmeeru pret wīnu, kas noteek, nerekhīnotees ar pateeseem apstahkēem, kurti mums wīseem pašihstami. Latweešču Demokrātu Partija schāhdou zēku negrib eet. Bāshodama aiswākar par to, lai Ulmanim par jānuu tīktu usdota kabineta fastahdijāna, wīna lihdsi ar to jāu isteiza wīnam ustizību un jāgaida us preekšču, ka kabineta politika neschēkīrsees no Tautas Padomes nospraustās linijas, kaut ari tāni eēet daschās mums šweschās personas, kuras mehš tur newehletos redset; eewehrojot tahlak to labwehlību, ar kahdu Sabēdrotās wālsis Anglija, Franziija un Amerika nahk palihgā pee muhsu wālsis nodibinaschānas, ka ari pee muhsu apgahdaschānas ar pahrtiku un zilām wājādībām, mums ir eemesis zeret, ka tagad, kur kabinets nodibināts sāsānā ar

wina wehlejumos, mehs jo drihsak waram sagaibit to jantajumu labwehligu nokahrlo-
fchanu, kuri ar wina palihbsibu isschirami un ka semé drihsaká laiká nobibinasees meers
un katrs warés stahtees pee raschiga darba. Turedamás pee schahdeem usskateem,
Latweeschu Demokratiská Partija pabalstis jaunastahdito darba kabinetu, kamehr
wisch israhdises darba spehjis un sirahdas pee walts usbuhwes un nokahrtofchanos
Tautas Padomes noteiktá wirseená un tadehl peeweenojás Radikaldemokratiskás
frakzijas resoluzijai.

Presidentis J. Tschakste: Wahrds peeder Republikanu Partijas preeksch-
stahwim D Waldmana kungam.

D. Waldmans: Apsinadamás tagadejā momenta geuhdos apstahklus un
leelos usdewumus, kad pirmā kahrtā jarada stipra nazionala armija, lai galigi atswa-
binatu muhsu dsinteni no wisem cenaidneekem, lai nosiprinatu meeru un kahrtibu
semé, Republikanu Partija, usskatidama tagadejo kabinetu tikai par darba kabinetu,
pasino, ka wina atturas no kabineta kritikas, bet zer, ka kabinets sem ministru pre-
sidentu Ilmana wadibas weiks sawus usdewumus, dos meeru un maist semet, nowedis
semi lihds Satwersmes Sapulzei, kad wina weetā warés stahtees politisks kabinets,
kuresch representes wisus politiskus eekatus, schiras un tantibas.

Es pasinoju, ka mehs balsosim par resoluziju, kuru eesneedsa Radikaldemokra-
tiskás Partijas liberis.

Presidentis J. Tschakste: Wahrds peeder Neatkaribas Partijas preekschstah-
wim Gikerta kungam.

J. Gikerts: Preekschā zeltajā ministru kabinetā usnenti tās politikās
grupas preekschstahwi, kas peedalijs 16. aprila notikumos, peeteiza kuru Latwijas
wahrda muhsu sabedrotai tautai — iganneem un wehl lihds schai deenai apdraud Lat-
wijas patstahwibu.

Pee jaunā kabineta fastahdischanas pilnos apmehros naw eewehrotas 16. apr.
dalibneeku wehleschanas atkeezibā us pirmā ministru kabinetu atsewischu lozeku weh-
lamibu waj newehlamibu jaunajā kabinetā.

Bes tam jaunajā kabinetā naw preekschstahwu no muhsu Tautas Padomes
kreisā spahrna, tā ari naw preekschstahwoja no wahzu progresisteem, kuri jau no 18. no-
wembra stahw ar mums par Latwijas neatkaribu.

Tadehl Latwijas Neatkaribas Partija tahdu fastahwu newar par labu atsiht —
(Bals no weetas, no zentra: Waj tas teel teikts šasinā ar fon Grothusu, Bisseneeku
un Iompaniju?) — neklausisees us wahrdeem, bet gaidis us darbeem.

Presidentis J. Tschakste: Wahrds Wahzu Demokratiskás Partijas preeksch-
stahwim Schimana kungam.

Dr. P. Schimans (runā wahzifki): Mani kungi! Jaunā Waldiba mums
wehl tikai dos ihsto eekartu. Wina wehl newar isteikt tautas gribu, wina tikai war
mehginat ar to eepashtees. Schahdos apstahklus mehs preezajamees, ka ministru pre-
sidentu kungs, jaunū kabinetu fastahdot, ir lizees waditees no weedofka, kahdu prasa
tagadejais brihdis. Tagadejais brihdis prasa nopeetun un apsinigu darbu, kas stahw
pahri wisam partiju kildam un nesatizibam, lai kopejeem spehkeem sekmeiu dsintenes
labklahibu. Mes labi saprotam, ka ari schahds darbs, tā politisks, radis domu star-
pibas, un tam ari janoteek, bet mehs zeram, ka schis darbs, kurā japeedalas wisam
tantibam, latweeschem un wahzeeschem, ebrejeem un kreweem, pazels muhs pahri
sikhām tantibu kildam, nomasgās pagahtnes grehtus un šakauses muhs mihlektibā us
dsinteni, brihwo Latwiju. Schadā garā Wahzu Demokrati peeweenojás Radikaldemo-
kratu preekschā listai resoluzijai. (Applausi.)

Presidentis J. Tschakste: Wahrds Latgaleeschu frakzijas preekschstahwei
W. Seila jaunkundsei.

W. Seil: Latgales frakzija, sewischki pastreipodama ozumirkla napa-
nasamu Latgales stowukli, zer, ka nu Waldibas opzeimata politiska linija attei-
zibā us Latgales atswabinaschanu nu leelineekeem un apgodaschanu idseiwotajū
ar partyku tiks nakawejusehi realiseta, un atrasdama tagadejo momentu nupit-
nibu un atbildibu atasokā nu wysporejam debatem un pisalin isnasitai nu Radi-
kaldemokratim porejas formulai. (Applausi.)

Presidentis J. Tschakste: Ir eesneegtās diwas resoluzijas, weena no So-
cialdemokratu frakzijas un otra no Radikaldemokratu. Lihdsu sekretara kungu nolahit!

G. Bitte (nolasa abas eefneegtās resoluzijas.) Sozialdemokratu frakzijas resoluzija:

„Tautas Padome, noklausījies ministra prezidenta deklarāciju un ņemdama vērā pret plašo tautas masu gribu noslēgto kompromisu ar reakcionāriem elementiem, kas nosīnē Baldības stipru noviršīšanos uz labo, tautas vairākumam naidīgo pusi, atrod, ka tagadējais kabinets neatrisinās Latvijas īsbūvēs jautājumus demokrātiskā garā, un pārņem uz deenas kārtību.“

Radikāldemokrātiskās frakzijas resoluzija:

„Noklausījies Ministru Prezidenta paziņojumu par kabineta nākošo darbības programmu, Tautas Padome, uzklausot kabinetu tikai par pagaidu darba kabinetu, kas sastādīts uz mums labvēlīgo ārejo spēku noteiktiem norādījumiem, lai gan viņa sastāvs neizteik Latvijas ecdshwotaju politisko un saimniecisko pārešo spēku šāmežu, gaida, ka šis kabinets arī pāreši īspildīs visu to, ko ministru prezidents ušwehra par wispirms īswedameem wāstis darbeem, it sevišķi wehribu pēgreeschot Latgales un Kurzemes īstīrīšanai no wīseem eenaidneekēm, un pārņem uz deenas kārtību.“

Prezidents J. Čakste: „Kuru pirmo likt uz balsošānu? (Balss no weetas, no kreisā spārna: Kura pirmā eefneegta.) Es likšu pirmo uz balsošānu Radikāldemokratu resoluziju. (Balss no weetas, no kreisā spārna: weenalga, jo vairākums ir īsteizes par Radikāldemokratu resoluziju.) Suhgtu, kas ir par šo resoluziju pēzeltees? (Pēzelkas 61 lozeklis.)

Suhgtu pēzeltees toš, kas balso pret eefneegto Radikāldemokratu resoluziju? (Pēzelkas 22.) Suhgtu pēzeltees, kas atturejās no balsošānas? (Pēzelkas 2.) Ar 61 balsi pret 22, diweem atturotees, pēnemta Radikāldemokratu eefneegta resoluzija. Otrā resoluzija atkrīht.

Šis deenas kārtība īsmelta. Nākošā Tautas Padomes sehbe rīht pulsten 11 rīhtā.

Tautas Tautas Padomes treschās sesijas treschā sehde

16. juliā 1919. g.

Schdi atklāji Tautas Padomes prezidents J. Tschakste pulst. 12,50 min. deenā.

Peedālas wizeprezidenti G. Semgals un M. Stujeneeks, sekretars G. Bitte un sekretara beedri G. Skubikis un S. Kambala.

Prezidents J. Tschakste: Tautas Padomes sehde atklahta. Es luhgto sekretara tungu nolāst kworumu.

G. Bitte: Schis deenas Tautas Padomes sehde peedālas no Sozialdemokrateem 20, Rewoluzionareem Sozialisteem 2, Semneeku Saweenibas 20, Latgaleescheem 13, Demokrateem 6, Radikaldemokrateem 7, Nazionaldemokrateem 4, Republikaneem 2, Wahzu Progressiwās Partijas 5, Wahzu Demokratistās Partijas 2, Wahzu Nazionalliberalās 1, Kreewu Nazionaldemokratistās Saweenibas 3, Obreju „Dunda“ 2, Apweenotās Obreju Sozialististās Partijas 1 un Obreju Nazionalās Padomes 3.

Pawisam ceraduschees 90 Tautas Padomes lozekli.

Prezidents J. Tschakste: Schisdeenas sehdes kahrtiba schahda: papreekshu nahls likumprojekts par Waldibas rihkojumeem pa Tautas Padomes sesiju starpbrihscheem; otrs — par ahrfahrteju Tautas Padomes sesijas fasaufschanas kahrtibu; treschais — par karā eesanzumo pawalstneeku dsihwes weetas pahrmainu; zeturtais — par Tautas Padomes lozekli personas neaiskaramibu un beidsot par nahskochās Tautas Padomes sesijas noteikschanu.

Pirmo likumprojektu — par Waldibas rihkojumeem starpbrihdi starp Tautas Padomes sesijam zaurluhlo atteeziga komisija un es usāizinu schis komisijas lozeklus dot par komisijas darbibu referatu.

W. Pauluks: Tikko eesneegtais likumprojekts fkan sawā eesneegumā drusku zitadi, nekā wisch tika peenemts komisijā. Sahkumā wisch fkan tā: „Starplaiķā starp Tautas Padomes sesijam ministru kabinetam ir teesiba, ja neatleekama wajadsiba to prasa, pascham ar sawu waru isdot pagaidu rihkojumus, kureem zitadi ir wajadsiga Tautas Padomes peekrischana. Schahds rihkojums newar grosit ne Tautas Padomes fastahwu, ne winas teesibas un wisch saude sawu spehku, ja ministru kabinetis triju deenu laikā pehz Tautas Padomes sesijas atjamoschanas neesneeds Tautas Padomei us rihkojumu atteezigu likumprojektu, waj Tautas Padome to nepe nem. Wisi lihds schim pa Tautas Padomes sesijas starplaiķu ministru kabinetā isdotee rihkojumi un nosāzijumi, kureem ir wajadsiga Tautas Padomes peekrischana, saude sawu spehku, ja ministru kabinetis triju mehneschu laikā, skaitot no schis deenas, neesneegs Tautas Padomei us scheem rihkojumeem un nosāijumeem atteezigus likuma projektus.“

Juridistā komisija, schodeen apspreeschot scho likumu, dewa wiam scho formulējumu, kusch ir gandrihs tas patš, un winu sadalija diwds pantōs:

§ 1. Starplaiķā starp Tautas Padomes sesijam ministru kabinetam ir teesiba, ja neatleekama wajadsiba to prasa, pascham ar sawu waru isdot pagaidu rihkojumus, kureem zitadi ir wajadsiga Tautas Padomes peekrischana. Schahds rihkojums newar grosit nedš Tautas Padomes fastahwu, nedš wlnas pagaidu konstituziju un wisch saude sawu spehku, ja ministru kabinetis triju deenu laikā pehz Tautas Padomes sesijas fanahschanas neesneeds Tautas Padomei atteezigu likumprojektu.

§ 2. Wisi lihds schim pa Tautas Padomes sesiju starplaiķu ministru kabinetā isdotee rihkojumi un nosāijumi, kureem ir wajadsiga Tautas Padomes peekrischana,

saude jawu spehku, ja ministru kabinetz feschu nebelu laika, skaitot no scha likuma peenemschanas deenas, neefneegs Tautas Padome atteezigus likuma projektus.

Dikuma wajadsibu juridiska komisija atfina weenbalsigi. Dauds runat man nepeenahkos, jo wina wajadsiba ir wiseem azim redsama. Naw neweena parlamenta, kur tahda likuma nebuhtu, jo Tautas Padome newar pastahwigi noturet sehdes, bet zilweta dshwe it ar katru deenu ahtri us preelshu. Pee tam arweenu tomehr issauz wajadsibu pehz jauneem likumeem, bet aif tehniskeem eemefleem Tautas Padome newar weenuwehr un beeschi fanahkt, ka to wajadsiba prasa, tadehl ir wajadsiga ifeja nejau-scheem gadijumeem un ta ifeja teel radita ar to, ka ministru kabinetam mehš bodam tahdos gadijumos teefibu isdot rihkojumus, kureem ir likuma spehks us noteiktu laiku. Tautajuma, ka tahds likums, ja dshwe to prasa, ir wajadsigs, mums nebij domu star-pibas. Par to, ka tas likums lai skan un kahdas lai buhtu tas garantijas pee kabineta, majoritate issazijas, par scho, ka ufraktsits. Drosizija issazijas, ka kabinetam weenam pascham newar dot teefibas, isdot tahdus rihkojumus, bet lai kabinetz rihkojumus isdotu fasinā ar starprafkziju komisiju. Komisijas majoritate tam nepeekrita un tadehl isteiza zitas domas, kur gribeja uswehrt, ka, ja kabinetam weenam pascham nebotu teefibas isdot wisus rihkojumus, tad tee padaritu to isdoschamu par suagu. Tahdos gadijumos, kur nepezeeschams ahtri rihkotees, wajadsetu weesant starprafkziju komisiju lozeklus, kas tikai kawetu un tranzetu rihkojumu ahtru isdoschamu. Bes tam wehl, ja mehš peewilktu Tautas Padomes presidiju, waj zitus kahdus lozeklus, tad wineem ari wajadsetu nest jawu atbildibu par schahu likumu. Ja, warbuht, pahr-steidzas, tad Waldiba wineem weeneem paschem waretu uswelt wisu wainu, ja tee nebuhtu peeteekofchi labi informeti. Tahdesh lai Waldiba newaretu atraktitees no atbi dibas, lai wina weena pate usnemas par saweem darbeem atbildibu, majoritate atfina, ka Waldibai weenai paschai jaisdod rihkojumi un par teem jaatbild. Tad lai Waldiba newaretu isleetot sawas teefibas par tablu, ir nosazijumi, pehz-kureem wina tikai neatleekami wajadsigos brihschos war isdot rihkojumu. Tahdt rihkojumi ir tikai pagaidu likumi, kuri newar ilgi pastahwet. Tee saude sawas teefibas, ja trihs deenu laika pehz feshjas atklahschanas ministru kabinetz neefneedf Tautas Padomei att ezigu likuma projektu. Pehz tam Tautas Padome lems par to, waj mineto likuma projektu peenemt waj nepeenemt. Ja winu peenem, tad nahks spehka jauns likums, pehz laim tad pats par fwi attritis pagaidu likums.

Ta tad schis garantijas juridiska komisija atfina par peeteekofschu, ka ministru kabinetz newaretu isleetot sawas teefibas neweeta. Lidhsigi schim likumam ir ari zitas walstis likumi, kas ir tahda pascha kohrtā islekti. Ta buhtu likuma pirmā daka, kas sihnejas us (tahdam un tahdam) kabineta teefibam isdot jaunus rihkojumus . . . Nahl wehl otrs pants par Waldibas jau isdoteem rihkojumeem. Ir jau tikuschi isdoti wairakt rihkojumi un nosazijumi. Winu faturz jau apmehram ir finams, jo wisi winus buhs lasijusch. Wini newar tikt usskaititi, jo to naw paschlail pee rokas, wini naw ari kodifizeti, jo Tautas Padomes un ministru kabineta darbiba ir bijuse pahr-traukta. Mums jarada ifeja un janospresch ko darit, waj winus atstahit waj ne. Wirmā laika mums tee jaatstahj spehka, jo ari tee ir dshwes issaukti un isdoti us finanu laiku. Aif schem eemefleem mums ir jaatstahj otrais pants spehka. Pehz projekta Waldibai jaefneedf 2 mehneschu laika likuma projekts par wiseem teem rih-lojumeem, kuras ta grib usturet spehka, bet pehz 3 mehneschem saude sawas teefibas. Bet majoritate atfina, ka peetittu ari ar 6 nedelam. Tee ir apmehram tee galwenece punkti, kas eetilvst schini likumā. Komisija leel vreeschā scho likumprojektu peenemt tahdā redakzija, kahdā to peenechmuft komisija.

W. S o l z m a n i s. Augsti zeenijamee Tautas Padomes lozekli! Referents sawā runā pahrhwoja, ka likumprojekts par teefibu peeschirschamu ministru kabinetam esot atradis juridiska komisija weenbalsigu peefrischamu. Tas ir pareisi. Pee normaleem apstahleem waretu prinzipā tahdu likumprojektu aifht, kaut gan tikai ar radikaleem pahrgrisijumeem. Tagad tomehr tahdu normalu apstahlu naw. Pee walstis luga stuhres neatrodas kabinetz, kas bouda wifas Tautas Padomes un ari wifas tautas nedalito ustizamibu. Wakardeenas debates noskaidroja manas frakzijas atteezibas pret Waldibu. Namehr winā atrodas reakzionaras muifschneezibas melnais brunneels, kamehr winā eeet persona, kas tumsha, kuras nedemokratiska darbiba pasihstama no

agratā kabinetā laika, plašākas tautas masas nepar kabinetam uztizēties. Šīs personas vārdu es nemineshu, attezīgais ministrs pats šapratis, par to runāju.

Šim kabinetam mēs nevaram pērschirt teesibu isdot likumu ahrpus Tautas Padomes, bet winas pērschichanas un sinas.

Man aishahdis, ka ahrfahrtingee likumi tiks isdoti tikai nepeezeschamos wajadsibas gadījumos. Bet nepeezeschamas wajadsibas jehdseens ir pahrať plašāks. Ka wianu vrot šaprast, par to leezina behdigi flawenais Kreewijas walsis domes § 87. peemehrs. Nepeeteef ari ar eebildumeem, ka ahrfahrtingeem likumeem ir tikai pagaidu raksturs. Likumi krihtot, ja wianu Tautas Padome neapstiprina. Bet tas pats Kreewijas walsis domes peemehrs rahbija, ka weegli ir 87. pantafahrtibā likumu isdot, bet grubti wehlat tahdu jau dshiwē iswesto likumu atzelt. Atzerešimees tikai Stolipina eewesto nazionalo kuriu sensu likumu. Wianu atzelt wairš newareja.

Es negribu šazit, ka ministru kabinetš neleetigi isleetos winam ši likuma projekta pērschirto teesibu. Bet mums naw nekahdu garantiju, ka tas nenotiktu. Kamehr kabinetā manama melnā brunieka ehna un kahda zita warbuht bahlaka ehna (applausi pee sošaldemokrateem), tamehr mums tahdu garantiju un ari uztizibas naw. Tadehl sošaldemokratu frazija balsos pret šho likumprojektu.

Presidents Š. T š a k š t e: Kas attezas uš debatu fahrtibu, tad mēs peenemšim katru pantu par šewi. Behz tam, kad buhs peenemts katrs pants par šewi, nahkšees peenemt likumu wišā wifumā. Šahjotees pee ši likuma, pirmais pants šan tā: „Tautas Padomes šarplaiķā ministru kabinetam ir teesiba, ja neatleekama wajadsiba to prasa, pašam ar šawu waru isdot pagaidu rihtojumus, kureem zītadi ir wajadsiga Tautas Padomes pērschichana.

Šahahds rihtojums newar grošit nebs Tautas Padomes šastahwu, nebs winas pagaidu konstituziju un wišā saude šawu špehku, ja ministru kabinetš triju beenu laika pehz Tautas Padomes šestijas šanahšichanas neeefneebš Tautas Padomei attezigu likuma projektu.“

Š. S a h l i t š: Es luhgtu nobahšot, waj jastahjas pee likumprojekta apšpreešichanas pa panteem, warbuht tas atraidams neapšpreešts? (Nobahšojot Šahliša pērschilikums teef peenemts ar wišam pret 22 sošaldemokratu bahšim, diweem no bahšosehanas atturotees.)

Presidents Š. T š a k š t e: Es luhgtu tos, kas wehletos peeteiktees pee pirmā panta pee wahrda.

R. Š e n b e r g s (sošalrew.): Gepreešch tika aishahdits uš likuma le lo wajadsibu un ari tika iseitkas bahles par to, waj ministru kabinetš neisleetos šawas teesibas neweetā. Bet eewehrojot to, ka wišs atkarajas no pašu autoritates, to war eeguht til ar šaweem darbeem, waru pašnot, ka sošalrewoluzionari bahšos par likumprojektu tahdā formulejumā, kahdā wianu eefneeguši juridiskā komišija. (Balsis no weetas, no kreišā špahrna: „Ari sošalisti!“ — Applausi.)

Š. P a e g l e (Reatkaribas Partijas): Kabinetam, ka tahdam, newar neustizēties. Es šinu, ka dshiwē weenmehr buhs wajadsigs isdot šteidšigā fahrtā dahšus rihtojumus. Bet es ari šinu, ka tahdeem dshiwē ir tagad til šwariga nosihme un ka tee buhs šaistiti ar leelām šekām. Un neleetderigi isleetoti tee radis wišpahrigi loti šaunas šekas. Wišpahrigi šhis kabinetš weens pats newarēs weikt šhos ušdewumus (balsis no weetas: „Šuhs jau pats bahšojāt par kabinetu“), jo winā neeheet neweens no kreišā špahrna. Tadehl es liktu preešchā, ka, ja ministru kabinetam dotu teesibas isdot rihtojumus wišnepeezeschamakoš gadījumos, tad tikai šasinā ar Tautas Padomes prešidiju un šaršpfrakziju biroju, ka tas bija pirmā walsis isbuhwes laikmetā. Behz manām domām Tautas Padomei janem daliba Walbiba un tadehl winai jasanahť it pahris nedekas, bet newis šehdes alikt uš trim mehnešcheem waj šešam nedakam, tadehl ari mans preešchilikums ir: isdot rihtojumus šasinā ar Tautas Padomi.

A. Š w e e š i s: Es gribu aishahdit uš pretrumu. Tas, ka Tautas Padomei jasanahť it pahris nedekas un japeedalas pee likumdošichanas, jau tika teiktš, tas buhtu bišis par dauš šmags aparats, jo ja eenahť kahds likumprojekts, tad to apšlata komišijas šehdēs, pehz šam tad leet weenā waj pahris Tautas Padomes šestijas uš apšpreešchānu. Bet kad tos wajaga apšpreešť frazijas, tas aishnem ari šinānu laiku. Tā tad wina preešchilikums pats par šewi atriht. (Šauzeent: „Pareisi!“)

Presidentis Tšhakte: Waj referents wehlas wehl nemt wahrdu? (W. Pauluks no weetas: „Ne!“) Tã tab es lišchu pirmo pantu us balsošchanu. (Par peenemšchanu 57 balsis, pret peenemšchanu 26 balsis, atturas no balsošchanas — 1). Atleek wehl otrs pants. (Nobalsšojot teek peenemts otrs pants ar 58 balsim, 26 no balsošchanas atturotees.). Tã tab leeku us balsošchanu wiša wišumã. (Par — 57 balsis, preti 26 balsis, 1 atturas.). Tã tab šchis likums peenemts.

Tagad nahl otrs likums — par ahrfahrtejo Tautas Padomes plenaršehschu šafaulšchanu. Komijijas usdewumã referens F. Mendera kungs.

F. Mendera (sozialdemokrats.): Juridiskã komijija ar bals wairakumu tika atihšts, ka šchahds likums lihds fahrtibas rullã peenemšchanai buhtu wajadšigs. Projekta teštã ir daschi pahrlabojumi. Komijija peenemtais teštis šlanetu šchã: § 1. Ahrfahrtejas Tautas Padomes plenaršehšdes šafauzamas us weenas treschdãkas Tautas Padomes lozeklu rakstisku peeprašijumu, kursch eefneedsams Tautas Padomes presidijam, usdodot pahrspreeschamo deenas fahrtibu. § 2. Tautas Padomes presidijam šafauz Tautas Padomes šehšdes nebelas laika pehz § 1. minetã peeprašijuma šanemšchanas Pahrlabojumi buhtu šefošchee: Gefneegtajã projektã bij teiktis, ka ahrfahrtejas Tautas Padomes plenaršehšdes šafauzamas us 15 Tautas Padomes lozeklu rakstisku peeprašijumu, bet ewehšrojot to, ka pee tagadejeem apštahkeem deesgan gruhli ir šafaukt ahrfahrteju sehdi, juridiskã komijija tika eefneegts preekšchlikums pawairot štaikli lihds weenai treschdãkai, kursch ari ar balsu wairakumu tika peenemts, t. i. lihds 34 lozekleem. Komijijas masašums palika pee tãm domam, ka peetiktu ar weenu zeturtãku, t. i. 25 lozekleem. Nahšochais pahrlabojums ir: eefneeguma teštã teiktis, ka presidijam ahrfahrteja sehde šafauz 5 deenu laika, bet komijija weenojãs us to, ka wajadsetu pawairot no 5 us 7 deenam, waj us weenu nebeku.

Presidentis J. Tšhakte: Mehš pahreesim us debatem par preekšchlikumu wišpahri. Es luhgtu, kas wehletos isteiktees.

W. Pauluks: Es atkal gribu atfahrtot to, šo jau tiku isteizis komijija. Man rahdas, ka šchis likums naw wajadšigs, bet buhtu wajadšigs tur, kur Tautas Padomes šafaulšchana atkarajas no Waldibas, waj no ministru kabinetã. Bet tagad Tautas Padomes sehšdes šafauz muhšu pašchu presidijis, kursch hauda wišu ustizibu un ir no Tautas Padomes wehlets, fãdeht man rahdas, ka šchis likums leeks. Ja jau mehš neustizam wars Tautas Padomes presidijam, tad mums buhs jamehl zits, bet ja ustizam, tad šchim likumam naw netahdas nosihmes. Tã ka presidijis rihšojas zeeschã šafinã ar starpsrašziju biroju, tad tahds likums naw wajadšigs. Ja tiks eewests fahrtibas rullis, tad warbuht buhs žitadi apštahki, bet šchini gadijumã tas tomehr, fã mon rahdas, issaka šawã finã neustizibu presidijam. Ja presidijis buhs pahrlceezinars, ka sehde wajadšiga, tad ari šafauks un dadeht es domaju, ka šchis likums šchimbrishcham ir leeks.

A. Skalte: Šchis likums katrã finã ir wajadšigs. Ta naw neustizibas isteikšchana pret presidiju. Šchini leelã laika, kad mums tã dãuds darba, kas lat wirsa muhs us darbu? Un šchis likumprojekts lai šchahdã fahrtã rada interesi. Walšts darbs ir tã leeks, ka newar to nodot tikai daschu rokãs, tãdeht Tautas Padomei jānem wisteeschakã daliba walšts darbã un ir rehdejam šafeko ar wišleelako interesi un tapehz šchis projekts ir peenemams un wajadšigs. (Applausi.)

Dr. B. Kalniņš: Pehz muhšu dšilas pahrlceezibas pahrdšihwojamã laika metã Tautas Padomes sehdem wajadsetu buht permanentã. Ja nu tas pehz daschu partiju domam naw eespehjamts, tad wišmaf Tautas Padomes lozekleem jadob eespehja šapul etes tad, kad wini atšihst to par wajadšigu. Nupat Tautas Padomes wairakums peenehma pagaidu likumu, kursch dod jo plaschas teefibas rihšotees kabinetam us šawu galwu. Kad muhšu šrašzija šeho isnehmuma laiku drufku gribeja apžiert tahdã weidã, ka buhtu pee šchahdã fahrtã isdodamo likuma isštrahdaschanas peeažinams kãht ari Tautas Padomes presidijis un starpsrašziju birojs, tad Semneeku Saweenibas preekšchšahwji mums eebilda, ka tã tãktu uswelta wiša atbildiba presidijam. Tagad, kur eet runa par Tautas Padomes teefibu paplašchinaschannu, Semneeku Saweenibas runatajš domã, ka tas nemã nebuhtu wajadšigs, jo muhšu eefneegtais likuma projekts ir leeks un motiwẽ to tã, it ka mehš ar muhšu likuma projektu gribetu masinat Tautas Padomes presidija autoritati, it ka mehš winam neustizetos. Es domaju, ka neweens par to nešchãubas, ka ari mehš Tautas Padomes presidijam ustizamees. Tahda

argumentazija ir jesuitiska. Beņemot epreekšcejo likumu, Tautas Padomes vairākums atļina, ka ir „neatļekami gadījumi“, kur jātauj Waldibai rihkotees brīhvi. Es atistahwu šhe Tautas Padomes teesibas un apgalwoju, ka war buht tahdi „neatļekami gadījumi“, ari preekšč Tautas Padomes. Warbuht Semneeku Saweeniba wispahri domā, ka Tautas Padomes sanahščhana newajadšiga. Warbuht weena frakzija, kurai azumirkli leelats eespaids us kabinetu, war wifu nodarit, ka freewi šal „no домашнему“. (Sahlē nemeers, preekšmes.) Ne arweenu pagahntē tika eesaulka Tautas Padome, kad pehz winas bija wajadsiba. Mana frakzija ir pahrlēezinata, ka fewiški masās Tautas Padomes frakzijas atbaltis muhsu preekščlikumu, jo sawahkt 15 balsis buhs sikhajām frakzijām jau peeteefošhi gruhthi. Prasit weenu treschu daku parakstu ir satrā sinā neweetā. Mehš ešam ar meuru paaugstinat wajadšigo parakstu škaitu us weenu zeturdaku, t. i. 25 lshds 26. Ari šho škaini sawahkt nebuhs masajām Tautas Padomes frakzijām tik weegli un tapehz fewiški winām wajadsetu pabalstīt muhsu preekščlikumu.

Šh. Trons (runā freewiski): Mehš sinam, kahds bištams un stīprs eerozis waras neseju relās ir muhsu preemtais 87. paragrafs. Kluhdu un waras neleetigas leetofšanas korektīws pēspēdis minisariju atturetes no bištancem eksperimentem. Bet wajaga buht ari korektīwam preekšč tautas preekščstahwju kluhdam Tapehz japawairo parakstu prasitaju škaitis. (Applausi.)

Preidents J. Tšakste: Ir eenahzis preekščlikums runataju šarakstu šleht. (Nobalšojot runataju šaraktis teek šlehts.) Wahrds peeder Waldmanim no Republikānu Partijas.

D. Waldmans: Es negribu šhe apgahit referenta domas, jo bes šchaubam, kamehr wehl kahrtibas nullis naw isstrahdats, mums ir japeenem šhis likumprojekts, kurš ir koti šwarigs un dšihwei peemehrots. Ja mehš šchodeen peenehmām pirmo likumu, mums ir japeenem ari otrs, lai raditu pirmajām preteerozi, ar kuru Tautas Padomes lozekli war prasit winas šasaulščhanu, bet tomehr wajaga paturet šinamu garantiju, ka likums nebuhtu newajadšigi isleetojams. Mums ir jaeewehro ari tas, ka Tautas Padomes sanahščhana ir šaitita ar dāščhadām gruhthibām un neehrtibām un tapehz pašinoju, ka muhsu frakzija balsos par likumprojektu tahdā formulējumā, kahdu ir peenehmuse komisija. (Applausi.)

A. Klihwe: Waru pašwot, ka Semneeku Saweenibas frakzija balsos par šho likumprojektu bes ikehmmā.

Barons G. Rosenbergs (no Wahju Progresiwās Partijas, runā wahziski): Mani kungi Tautas Padomes lozekli! Muhsu darba galwenais ušewums ir iskleedet to neustizibas un nesatizibas atmosferu, kura kā melns mahtonis gulstas us muhsu kopejo politisko dšihwi. Mums šhe bija jadsird Pagaidu Waldibai teikti neustizibas wahrdi, kureem šinams newar peekrist. Tapat mums ari japretojas tam, ka teek isahdita neustiziba Tautas Padomei waj winas leelakām dakam, jo, pehz manās zeesčas pahrlēezibas, šchada neustiziba ir glušhi nepamatota. Wišas partijas, kas šhe suhtijuščas šawus preekščstahwjus, strahdā apširigi un zil labi ween eespehjams, semes labā. Ja zeturdaka no Tautas Padomes lozekleem atšihu par wajadšigu šasaulk Tautas Padomes šehdi, tad mums naw nelahdas teesibas domat, ka šhi šasaulščhana ir newajadšiga waj ari war buht notifuse agitazijas noluhkā. Wš tam praktiskā sinā tam newar buht šwarigu šeku, ja wehlat irahditos, ka Tautas Padome pehz šawas sanahščhanas us kahdu laiku atleek eesneegtos jautajumus, ja winu tuhlieteja apšpreeščhana irahdas par newajadšigu. Satrā sinā Baltijas Wahju Progresiwā Partija balsos par to, ka zeturdaka no Tautas Padomes war šasaulk šehdi.

Preidents J. Tšakste: Wairat runataju naw un es šittu referenta kungam preekščā, ja wišch wehletos, paturet beidswo wahrdu.

J. Menders: Man wotrs dands naw ko peemetinat: Es ušturu likumprojektu. Gribetu wehl atbildet us weenu Pauluša kunga argumentu. Mums šhis likumprojekts ir japeenem, mehš šawu presidiju koti zeenam, un peeneendami noteiktu likumu, mehš newostahdšim presidiju dāščhu labu reist neweiklā stahwotli, jo wišch noteikti sinās, kad ahrkahrtējas šehdes šasauzamas. Beidsot pašinoju, ka komisijas wahrda man janištahw 1/3, bet pats personīgi balšošchu par 1/4.

Preidents J. Tšakste: Es leelu Tautas Padomei preekščā nobalšot, waj pahrejam pee šhi likumprojekta apšpreeščhanas pa panteem. (Bezeetas, azimrešot, wiši). Es luhgtu, kas wehlas peeteiktees pee wahrda atteeziba us pirmo pantu. Man ir

eenahzis no Sozialdemokratiskās Partijas Dehkena kunga preekschlikums peenemt $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{3}$ weetā. Lubdu isteiktees.

R. Schenbergš: Es leeku preekschā nepeelaišt pee wahrda neweena un ar to debates isbeigt.

Kalininš (no weetas): Schoreis es peekahpjos. Sozialrevoluzionareem newajadseja nemas zenstees man laupit wahrdu. (Smekli.)

Prezidents J. Tschakste: Es luhgtu tagad nobalsot par preekschlikumu: waj peelaišt, waj nepeelaišt pee debatem. (Par nepeelaiščanu 52 pret to 2). Tā tad pahreesim teeschi uš balsošchanu. Man te ir eenahzis no Sozialdemokratu frakzijas mas pahrlabojums stalta sinā. Wini cesneedš $\frac{1}{3}$ weetā $\frac{1}{4}$. Nobalsafim papreekšču par pahrlabojumu. Ar 45 pret 38 balsim $\frac{1}{3}$ weetā peenemts $\frac{1}{4}$. (Applausi pa kreisi.) Tā ka pirmā § zaurluhšochana pabeigta, tad es leeku preekschā pahreet pee § 2. Lubgtu peeteiktees pee wahrda.

J. Menders: Es konstateju, ka naw pareišt balsots, jo mehs balsojam tikai par pahrlabojumu, tagad jabalso wehl par pirmo pantu.

Prezidents J. Tschakste: Es luhgtu pazeltees tos, kas ir par § 1. Azimrebsot wiši. Tā tad § 1. peenemts. Waj kahds peeteizas pee wahrda par § 2. ? (Naw neweena.)

J. Menders: Komijijas wahrda es ušturu § 2. (Nobalsojot wispirms teek peenemts § 2. un pehz tam likums teek peenemts wišā wisumā weenbalsīgi.)

Prezidents J. Tschakste: Nafšochais likumprojekts ir par Tautas Padomes lozeklu neaistaramibu. Referē Mendera kungs.

J. Menders: Treschais likumprojekts, kas komijijā nahza apšpreechanā, ir likums par Tautas Padomes lozeklu neaistaramibu. kurešh stan šchahdi:

§ 1.

Neweenu Tautas Padomes lozekli par wina balsošchanu waj par isteiktām domam pee amata ispidišchanas newar fault pee atbildibas nedš teefas, nedš diziplinarā zelā.

§ 2.

Bes Tautas Padomes atlanjas neweenu winas lozekli newar apzeekinat nedš uffahkt pret wina ismekleščanu par kautkahdu nebuht ar šodu apdraudetu darbu. Gepreekšheja apzeekinaščana peelaiščama tikai tant gadījumā, ja Tautas Padomes lozekli noķer pee kriminala nošeguma isdarišchanas.

§ 3.

Ubi cepreekšhejee §§ atteezinami uš Tautas Padomes lozeklu substituteem, lamehr wini ispilba Tautas Padomes lozekļa peenahturnus.

§ 4.

Schim likumam ir atpalakejoshš spēhš.

Komijijā šchis likumprojekts isgahja zauri ar leeseem pahrlabojumeem un winā ir tikai divi punkti. Domu starpiba par likuma wajadšibu nelahdu nebija, tik bija kahds eebildums, waj newajadsetu šcho likumprojektu atlikt. Bet tatschu komijija weenbalsīgi peenehma, ka šchis likums japeenem schinē sešijā. Komijijā peenemtais teksts stan šchahdi:

§ 1.

Neweenu Tautas Padomes lozekli par wina balsošchanu waj par isteiktām domam pee amata ispidišchanas newar fault pee atbildibas nedš teefas, nedš diziplinarā zelā no wina teefas preekšneezibas.

Pešihme: Šchi § nofazijums atteezams ari uš Tautas Padomes lozekli darbibu agratās sešijās.

§ 2.

Bes Tautas Padomes atlanjas neweenu winas lozekli newar apzeekinat par tant kahdu nebuht ar šodu apdraudetu darbu.

Gepreekšheja apzeekinaščana peelaiščama tikai tant gadījumā, ja Tautas Padomes lozekli notwer teeschi pee kahda pahrapuma waj nošeguma isdarišchanas.

Pahrlabojumi, kuri eenesi, tā juhš redhejāt, teksta ir šefoshji: pee § 1., kur ir runa par to, ka neweenu Tautas Padomes lozekli newar fault pee atbildibas diziplinarā zelā, ir peemetinajums „no wina teefas preekšneezibas.” Atstahjot eefneegto,

Komissijas wairakums atrada to par nepeezeschanu, lai buhtu skaidri, ka presidijs tomehr war spert solus pret nepaklausigeem Tautas Padomes lozekleem. Tahlak nahf peesihme, ka schis § atteezinams ari us Tautas Padomes agrakam festijam. § 2. ir eenesis pahrlabojums, ka ismekleschanu war ussahlt bes Tautas Padomes atkaujas, ka tas ir ari zitu parlamentu imunitates likumos. Otrs pahrlabojums ir, ka war apzeetinat Tautas Padomes lozekli, neween noferot tescht pee kahda kriminalnoseeguma, bet gan peepahrfapuma waj noseeguma ispidischanas. § 3. teet pawisam strihpots, jo par Tautas Padomes lozekli katis uskatams tik ilgi, kamehr winsch peedalas Tautas Padome un kamehr tas naw no sawas frakcijas ahsants. Ta tad brojektā § 3. pats par sewi atkriht nost. § 4. ir kluwis komisijas tekstā p r peesihmi § 1.

Presidentis J. Tschakste: Mehš apluhkofim scho likumu wispahrigi. Kas wehletos wahrdu?

J. Zelms (sozialdemokrats): Mufhu frakcija eesneedsa scho likumprojektu, newis lai dotu Tautas Padomes lozeklim kahdas preekschrozibas, bet gan, lai pee mufhu tagadejem nenormaleem apstahkeem dotu eespehju attihstitees parlamentariskai fahribai. Ta war attihstitees tikat tad, ja katis parlamentā lozeklis stahw zeschos sakaros ar tam masam, kas winu suhtijuschas un brihwi war isieilt sawu suhtitaju domas, neakarigi no sawas preekschneezibas. Ta ka mufhu pastahwofchus likumus tulko daschadi, jo mufhu administracija tulko tos weiklasi, neta teesikas eestahdes, tadeht es eteiktu atskiht wahrdu „kriminalnoseegums.“ Atmetot scho wahrdu, mufš warēs par katra noseegumu, ari politisku, apzeetinat un isdarit kahdas 20 reises kratishanas gan dsihwolki, gan ari us eelas. No komisijas puses tika ahsrahbits, ka wina strihpofuse wahrdu „kriminalnoseegums,“ bet es stahwu par scho wahrdu. Ja mehš ismetam scho wahrdu, tad atkal atweras leels lauks likumu tulkoschanai. Bes tam u mums daschi wispahri te skatas ka us kriminalnoseedneeeem, kuri weik kriminalu liniju. (Smeekli.) Katis fina, ja kahdu Tautas Padomes lozekli nofers pee kahda noseeguma, tad scho leetu nodos walsts schandarmerijai, kura, lai eeguhu peerahdijumus, isdaris neskaitamas kratishanas. Buhtu wehlams, lai pee mufhu parlamenta nobihinatos ihpafcha ismekleschanas komisija, kas ari zaurluhlotu lihdsigās leetas. Bet tas naw eespehjams, tad likumā wajadsetu eenest pahrgrosijumu. Wispahri prinzipā pret scho likumu man naw neta ko eebilst.

A. Rankis: Es gribeju peesihmet, ja scho likuma § peenem, tad wehl nemas naw garanteta personas neaiskaramiba. Tad war gabitees, ka kahds lozeklis, ejot no sehdes mahja, kriht schandarmerijai nagos un ar to war tikt atrauts no peedalschanas wairakas festijas. Es wehl reis grihu uswehrt, ka personas brihwiba naw garanteta, bet ir gan wahrda brihwiba. Tadeht § 2. buhtu pawisam leels.

Presidentis J. Tschakste: Waj sapulze negrib, ka pahrejam us atsewlschku § zaurluhfoschanu? Kas ir par to? Uzim redsot wisi. Pahrejot us § 1. zaurluhfoschanu, usajzinu tos, kas wehletos, peeteiktees pee wahrda. Ta ka neweens nepeetetzas, tad lisschu § 1. us balsoschanu. (Balso.) Ta tad §. 1. ir weenbalsigi peenemts. Tagad, kas wehletos nemt wahrdu pee § 2.?

A. Kalnins: Es gribeju atskihmet, ka, ja Tautas Padome peenem likumu komisijas redakcija, tad mehš neefam nemas nodroschinajuschu sawu personas neaiskaramibu, bet atwehruschu durwis polizijas patwaribam, jo ar ismekleschanu ir saistitas kratishanas. Tadeht, lai buhtu kahdi materiali, polizija isdaris kratishanas Tautas Padomes lozekli dsihwolkos. Ja buhtu wehleschanas isbehgt no tahdam patwarbam, tad wajadsetu likumā atskihmet, ka Tautas Padomes lozekli bauda personas neaiskaramibas brihwibu. Bet ja to isnet, tad mehš paschi sew neman eespehju buht neaiskaramieem no polizijas patwaribam. Ja komisijas isstrahdato tekstu peenemtu, tad es eenestu zitu pahrlabojumu.

A. Rankis: Peeweenojotees preekschrunatajas domam un motivejumeem, es leetu preekscha peenemt tikai § 1. un no § 2. otro tekumu strihpot pawisam nost; jo no ta newar nahlt netas par labu, bet tikai par launu.

J. Bankas: Es ari gribeju runat par § 2. otro daku. Mehš finam, ka wahrda un sapulzes brihwiba pee mums ir problematiska leeta, jo mehš nesinam, ka skatas us to weens wai otrs ministrs. Peemehram: ja es usstahchos ar kautahdu politisku runu, mani war apzeetinat. Tadeht, ja grib otro daku pawisam paturet un

juus teel atmeštš. Wehl palžis weens papildinajums, kurešh šaka, ka wajaga par to „nekawejoschi sinot Tautas Padomes presidijam.“ (Nobalšojot papildinajums peenemts). Man unpat eenahža preekščlikums otru daku pawisam strihpot. Kas ir par § 2. otras dakas peenemšhanu? (Balžis: „Luhdsu nolafit.“) „Gepreekšheja apzeetinašhana peelaishama tikai tajā gadījumā, ja Tautas Padomes lozekli notwer teeschi pee kahda pahrlahpuma, waj noseeguma idarišhanas, nekawejoschi to pasinot Tautas Padomes presidijam.“ Kas ir par otras dakas peenemšhanu un pahrlabojumu, luhgtu peezeeltees. (Peezeelas wiši.) Weenbalšigi otra daka peenemta. Kas ir par wiša § 2. peenemšhanu? Uzinredšot wiši. Kas pret? Kas atturas? (Naw). Tā tad § 2. peenemts. Tagad, kas ir par wiša šha likuma peenemšhanu ar wišeeu idariteem pahrlabojumehm? (Balšojot šhis likums weenbalšigi teel peenemts).

Weidšot mehš pahreesim us zeturto deenas kahrtibas punktu, tas ir us likumu, ka Satwiju naw brihw atstahst wihreesheem no 18 lihds 40 gadeem. Referents Sah-lišha funks.

J. Sahlits: Šhis naw likumprojekts, bet tikai eerošinajums, un tadehš komišija lehma par wina wehlamibu, waj newehlamibu. Šho eerošinajumu komišija weenbalšigi atšina par wehlamu un šho atsinumu leel preekščhā Tautas Padomei. Ja Tautas Padome atšhš eerošinajuma wehlamibu, tad likumprojekta isstrahdashanu war usnemtees Waldbiba, waj pretejā gadījumā — ta jausdod juridiskai komišijai.

Dr. Walters (eekščleetu ministrs): Waldiba ir ar meeru kahdu likumu isstrahdat.

Presidents J. Tšhaksste: Es leeku juridiskas komišijas lehnumu us balšošhanu. Tadehš tos, kas peekriht komišijas lehnumam, luhgtu peezeeltees. (Peezeelas wiši). Tā tad wišs projekts peenemts.

Man japasino, ka presidijam ir eenahžis memorandumš no Seemel-Widsemes wairakām organišazijam, kurešh atrodas winaš rokās! To memorandumu presidijs nolehma wirsit tahlat peenahžigā kahrtā. Bet no sozjaldemokrata frakzijas ir eenahžis preekščlikums nolafit šho memorandumu Tautas Padomes plenaršehdē. Luhgtu isteiktees.

A. Klhwe: Mums buhtu no šwara sinat, kadehš winsch naw likš us deenas kahrtibas.

Presidents J. Tšhaksste: Presidijs grih wina likt starpfrakziju komišijai preekščhā. Teel proponets pahltraukums us 10 minutem, lai starpfrakziju komišija eepasihštos ar memorandumu. Balšojot, sehdi us 10 minutem pahltrauz.

Presidents J. Tšhaksste: (Behž pahltraukuma): Tautas Padomes sehbe turpinas. Sinojumu sneegš presidenta beedš Stujeneeka funks.

M. Stujeneeks: Gefneegumu naw eespehjamš Tautas Padomes sehdei nolafit, jo tas raditu prezedentu un Tautas Padome war tikt apkranta ar pahraf dandš darbeem. Tapehž starpfrakziju birojs nolehma pawairot organišaziju eefneegumu tik dandš eksemplaros, lai kaira frakzija waretu eeguht šho eefneegumu.

Presidents J. Tšhaksste: Waj šchito preekščlikumu šapulze atšhst par peenemamu? (Balšojot šho preekščlikumu peenem).

J. Sahlits: Gewehrojot to, ka likuma isšludinašhanas kahrtiba Satwijas Republikā wehl naw noteikta, leeku preekščhā atteezibā us sehodeen Tautas Padomes sehde peenemteem trim likumeem, peenemt šchahdu lehnumu:

„Likumi par Tautas Padomes lozeklu imunitati, par ahrkahrteju Tautas Padomes sehšhu šasaulšhanu un par rišhojumu un nosazijumu isdošhanu Tautas Padomes šhiju starplaiķā stahjas špekā no 16. julija 1919. g.“

Presidents J. Tšhaksste: Waj wehlas kahds isteiktees?

A. Klhwe: Wajag nobalšot.

Presidents J. Tšhaksste: Kas par šho preekščlikumu? Luhdsu peezeeltees. (Peezeelas wiši.) Tā tad šhis preekščlikums weenbalšigi peenemts. Lihds ar to ir šhis deenas kahrtibas punkts isšmeltš. Nahkofšais ir turpmaka Tautas Padomes sehšjas šasaulšhana. Gefneegums no Fr. Mendera.

Fr. Menders: Es eefneedšu trihs preekščlikumus: 1) Ušdodot šatweršmes komišijai lihds 1. augustam isstrahdat Satwersmes Šapulzes wehleschanas likumu.

- 2) Uldot tai pašai komisijai libdji 1. augustam iştirahdat pilšehtu wehleschannu likumu.
- 3) Safault 1. augustā nahkofcho Tautas Padomes seštin.

Prezidents J. Tšhakste: Es leeku šhos preekschlikumūs pa kahrtai uš balfoschannu.

A. Kihwe: Wišus uš reiši.

Prezidents J. Tšhakste: Kas peenem šhos trihs preekschlikumūs, luhgtu peezeltees. (Peezelas.) Kas pret? (Naw.) Kas atturas? (2.) Tā tad šchis preekschlikumūs peenemts. Tad nu šchi deenas kahrtiba išfumeļa, kadehļ flehdsju šho Tautas Padomes seštin.